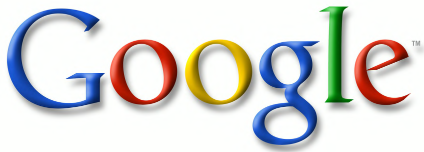

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

BODLEIAN LIBRARY

The gift of

Miss Emma F. I. Dunston

Digitized by Google

Digitized by Google

Blackwell m/g lw 88

Digitized by Google

Dur.s'rn. A '11

Digitized by Google

Fournier p: 270. Hubertreit. p: 101. edit. correcta, aucta.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex numismate æneo Fulvii Ursini

B. Picart inv. Cl. Duflos Sculp.

Digitized by Google

QUINTI HORATII FLACCI CARMINA.

Nitori Suo Restitura.

ACCURANTE

STEPH. AND. PHILIPPE.

LUTETIÆ PARISIORUM.
Sumptibus ANT. URB. COUSTELIER.

M. DCC. XLVI.

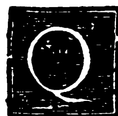
Digitized by Google

Digitized by Google

HORATII VITA,

Partim contexta ex ejusdem carminibus, partim è melioris notæ scriptoribus excerpta.

UINTUS *HORATIUS FLACCUS* natus est sexto idus Decembris, anno post Romam conditam sexcentesimo octogesimo nono, Lucio Aurelio Cotta & L. Manlio Torquato consulibus : quod Vates in odis docet ;

O nata mecum consule Manlio,
Tu vina Torquato move
Consule pressa meo,

Patriam habuit Venusiam, Apuliæ Dauniæ oppidum, in confinio Lucaniæ, seque ibidem pueritiam egisse testatur :

Me fabulosæ Vulture in Appulo
Altricis extra limen Apuliæ
Ludo fatigatumque somno
Fronde novâ puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum Acherontiæ,
Saltusque Bantinos & arvum
Pingue tenent humilis Forenti.

Hunc pater qui libertinus & coactor, hoc est, colligendis præpositus pecuniis publicè pensitari solitis, à Filio sæpiùs dicitur, Romam deductum tradidit in ludum literarium Orbilii Pupilli quem, relictâ Benevento patriâ, in Urbem demigrasse narrant ut ibi bonas artes doceret. De isto autem suo doctore, suique patris munere Poëta sic loquitur;

Non equidem insector, delendave carmina Lævî
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare.
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer.

Puer itaque Horatius honestè & decenter vestitus, additis etiam servulis qui seque-

Digitized by Google

ſentur, doctrinis omnibus queis Equitum ac Senatorum liberi impertiebantur, unà eruditus eſt, advigilante interim & cunctis ferè locis præſente optimo parente, ne quid accideret quo puerilis ætatis integritas corrumperetur: quod quidem verè paternum beneficium hoc perenni & aureo grati animi monumento filius memor conſignatum voluit;

Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis Eques atque Senator
Semet progenitos. Veſtem ſervoſque ſequentes,
Ut magno in populo, ſi quis vidiſſet, avitâ
Ex re præberi ſumptus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circùm Doctores aderat. Quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolùm facto, verùm opprobrio quoque turpi.

Romæ igitur ſic inſtitutus, humanitatisque & eloquentiæ ſtudiis imbutus, annos natus circiter duodeviginti, Athenas jam adoleſcentulus petiit Philoſophiæ perdiſcendæ causâ: inde ſecutus eſt Brutum, qui poſt interfectum in Senatu C. Jul. Cæſarem anno U. C. 710. fugiebat in Macedoniam, & ad-

versus Octavium comparabat exercitum; in quo è Philosopho militem, imò Tribunum militum esse jussit, non sine multorum, ut ipse declarat, invidiâ:

Nunc ad me redeo libertino patre natum;
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia sum tibi, Mæcenas, convictor; at olim
Quòd mihi pareret legio Romana Tribuno.

Victo ad Philippos, urbem Thessaliæ, Cassii & Bruti exercitu, Horatius, nec paucis priùs, nec parvis defunctus belli periculis, fugam arripuit, armis abjectis turpiter, ipso fatente reo: qua in re præclarum sanè neque usitatum ingenui candoris specimen edidit; *est* enim, ut quidam ait non illepidè, *altera magnanimitas, ignaviæ confessio.*

O sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce, &c.
Tecum Philippos & celerem fugam
Sensi, relictâ non bene parmulâ.

Mox oblatâ iis qui victori Octavio se dederent, libenter usus veniâ, in Italiam appulit, Romæque redditus, urgente inopiâ,

Digitized by Google

quippe orbatus patre, domo paternâ & agro ſpoliatus, ad factitandos verſus ſe contulit. Hos mirificè comprobarunt Varius & Virgilius, Poëtarum in Urbe tum principes; atque ita laudarunt apud Mæcenatem, virum in primis nobilem, & eruditorum patronum, ut is novi nec adhuc Latinis cogniti auctorem carminis videre & alloqui percuperet. Interrogavit ille, more ſuo, paucis Horatium, cujas eſſet? quo natus patre? aliaque id genus; quæ omnia, ut erant, ingenuè confeſſus, placuit quidem, ſed non niſi nono poſt menſe (quænam tantæ intercapedinis cauſâ fuerit, incertum) Poëtam rurſus arceſſitum in ſuorum numerum Mæcenas cooptavit.

Ceterum quæ de Horatio à nobis relata hîc leguntur, eorum pleraque exſtant in illis ejuſdem verſibus:

Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantùm nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ;
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſylvas Academi quærere verum.

Digitized by Google

Dura sed emovere loco me tempora grato,
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primùm me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et Laris & fundi, paupertas impulit audax
Ut versus facerem, &c.

Sic Vates noster, sequestro ingenio, Musâ conciliatrice, in Mæcenatis primùm ac subinde Octavii Cæsaris, cui postea Augusti cognomen fuit inditum, gratiam admissus, villam in Sabinis dono datam accepit, cujus situm, formam & commoda cùm aliis locis bene multis tum epistolâ 16. L. 1. graphicè describit:

Continui montes, nisi dissocientur opacâ
Valle: sed ut veniens dextrum adspiciat sol,
Lævum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid? si rubicunda benignè
Corna vepres & pruna ferunt: si quercus, & ilex
Multâ fruge pecus, multâ dominum juvat umbrâ?
Dicas adductum propiùs frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus.

Hic porrò fundus *Ustica*, perinde atque ipsa villa, nominatus, excurrebat per cli-

Digitized by Google

vum cognominem, eundemque unum è Lucretilis jugi perpetui lateribus, in tractu *Bandusiâ*, Sabiniensis agri regione, uti Scholiastes asserit. Quàm autem non modicè patuerit Horatii prædium, ex eo videtur posse conjici quod toto anni curriculo inibi exercerentur octo servi unà cum villico qui rusticanis præesset operis, quodque olim habitatum quinque focis familias totidem separatas suis fructibus aluisset. Oriens indidem rivus, *Digentia* nomine, agrum interfluebat, pererratisque *Bandusiâ* & *Mandulâ* pagis, necnon luco ac fano Deæ Lacunæ sacris, in Curretiam fluvium suas aquas deferebat. Inter ceteras hujusce ruris delicias, pomaria errantibus huc illuc irrigata fontibus, nemora hospitalibus arborum umbraculis ac viriditate amœnissima, prata etiam læto vestita gramine visebantur. Post mutatam iterum & sæpiùs villæ faciem, totas ædes Poëta beatulus reficiendas omnino curavit, devectis è Tibure vicino saxis candentibus.

Jam verò si quæras in quânam hæresi Philosophicâ ille fuerit, nihil æquè certum est ac nullius fuisse; idque apparet ex 1â. epistolâ

Digitized by Google

L. 1. ubi provectâ tunc ætate maturus postquam significavit se, nugis omnibus tandem omissis, vacare velle Philosophiæ, subjungit:

At ne fortè roges quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.

Et bene ait *hospes*: neque enim si quidpiam ex aliqua secta semel probasset, idem semper probabat; sed more hospitum apud singulos tandiu divertebatur quandiu libebat. Ita postquam initio cum Stoïcis & Academicis senserat de divinâ in res humanas providentiâ, eandem visus est negare cum Epicuro, Sat. 5. L. 1. quam scripsit juvenis: iterumque Ode 29. L. 1. errorem istum ejuravit, & eâ quâ par erat, religione de Deis judicavit, ut pote quos & invocaret & precaretur pro se, pro Mæcenate, pro Augusto, populo Romano, &c. Unde satis liquet horatium nihil minus quàm Epicureum fuisse. Neque obest iis quæ diximus, quod Epist. 4. L. 1. se vocat *Epicuri de grege porcum*: nihil enim aliud quàm cum suo Tibullo ridere voluit, ac significare se pinguem esse & nitidum, quales erant Epicureæ doctrinæ sectatores.

Digitized by Google

Verùm ut coronidem imponamus huic nostræ opellæ, fuit Horatius brevis & obesus corpore, ingens & subtilis ingenio, miles imbellis, vates animosus: dictus *Olor Venusinus*, à patria & cantûs suavitate: utinam & Oloris munditiem referret in omnibus, nec se impurissimo cœno aliquando fœdissimè inquinaret! Latinorum primus & unus forsitan carmina fidibus modulatus est, magno spiritu, dulci sono, felici audaciâ: idem vitia insectatus Satiris, virtutes Epistolis commendavit: in illis acrior, in his amœnior, in utrisque tersus, elegans, sermone purus, sed numeris durus interdum & ordine verborum inverso subobscurus: dignus qui Mæcenatibus & Augustis placuerit, qui viris aulicis literarum studiosis nunc etiam placeat.

Ad extremum, Vates noster obiit V. Calend. Decemb. anno ætatis 57. diebus minus undecim, uno ferè mense ante Mæcenatis mortem; quod planum fecit P. Natalis-Stephanus Sanado, Soc. Jesu, eâ quidem sagacitate ingenii & eruditione quam in illustrandis Horatii Carminibus adhibuit.

Digitized by Google

DE MÆCENATIS STIRPE VERÈ REGIA.

Auctore Rodellio S. J.

HOratii tanquam pars altera Mæcenas est; cujus etsi vitam non scribo, famam tamen in isto operis antecessu tueri breviter & defendere genus, cum mihi honestum, tum eruditis omnibus quos impensè amavit gratissimum fore confido. Nempe, cùm tantum Virum regiâ ortum prosapiâ omnes ad hanc diem crediderint, Horatii demum interpres Gallicus nuper est ausus velut repetundarum accusare, cùm primâ suâ in primum versum animadversione disertè affirmavit, errasse omnes quicumque Reges ex quibus editus Mæcenas dicitur, non intellexissent pro Magnatibus positos.

Sed, ut omittam quàm periculosa res sit, unum contra omnes sentire, quærere liceat, cum plerisque in locis Reges sint veri Reges, nec solùm Optimates aut opulenti homines,

Digitized by Google

quid causæ sit cur hic tropicam solùm significationem admitti velit, non autem propriam? Si id cuique privato velle aut nolle pro arbitrio liceat, licebit etiam veros plurimos Reges grammatico edicto exauctorare, & purpurâ spoliatos in ordinem redigere.

At, inquit, incredibile est, si verè Reges extitissent Mæcenatis Majores aliqui, tacituros rem tantam Historicos. Quid ergo? si Reges extitisse affirmarent Historici, crederes: asseveranti semel iterumque Horatio non credis? Atqui hoc magis credi Horatio debuit, quòd Mæcenati intimus, historiam illius domesticam ignorare non potuit; nec hic Poëtam sed Historicum agit. Crederem, dices, si veris ortum Regibus Mæcenatem affirmaret Horatius: ille verò hoc solùm asseverit, Regibus editum. Vis ergo veros ubique Reges dici, quicumque veri sunt? hoc si est opus, ne ipsis quidem jam Historicis credes veros ullos fuisse. Hi nempe ipsos Reges verissimos non aliter vocant quàm Reges; nec

usquam Regum filios nisi Regibus editos tradunt. Ejus rei si quæratur à me ratio, videtur ea optima, quòd cùm Historicorum proprium munus sit res ex vero tractare, metaphoris, ubi præsertim de magnis rebus seriò agitur, planè abstineant: Cumque nihil sit majus quàm Regem esse, & Rege editum, nullum qui verè ejusmodi non sit, talem affirment. Cur ergo de Rege acturi verum insuper dicant? Quod autem de Historicis aio, censendum idem est de Poëtis sicubi Historicos agunt, ut hoc loco Horatius, & post illum Propertius ejusdem temporis clarus Poëta qui certè, nisi veris & ipse Regibus editum crederet Mæcenatem, non ita scriberet L. 1.

Mæcenas Eques Etrusco de sanguine Regum.

Indidem factum censeo, ut in tot Marmorum Nummorumque Inscriptionibus, neminem, nobilissimum licet ditissimumque legamus appellatum Regem qui verè Regiâ dignitate non esset, aut affirmatum prodiisse à Regibus, qui metaphoricis duntaxat Regibus natus esset. Nec alia est hodieque con-

Digitized by Google

suetudo; sed in honorum titulis, in elogiis; sive liber inscribitur, sive statua subscribitur, sive publici aliquid operis literario monimento in laudem alicujus ornatur, ambigui nihil vocabuli admittimus, quod significatu ancipiti dicacitatem provocet invidi, malignique lectoris.

Quòd si quandoque, ac præsertim apud Poëtas, Regis appellatione donatos legimus, qui revera non essent Reges, sed aut patroni, potentes amici, aut opulenti solùm magnates; id certè ita ubique fit, ut facilè quivis intelligat vocis abusum, & metaphoram esse, non seriò, sed ex notissimâ adulatione aut familiaritate loquentium: quod certè hîc locum non habet.

Verùm ne scrupulus ullus supersit, ideo dico de istâ Mæcenatis prosapiâ vix quidquam habere Historicos: 1º. quòd ejus Viri acta deditâ operâ nemo tractavit. Etsi enim doctos omnes plurimùm fovit, præcipuâ tamen benevolentiâ complexus Poëtas, eosdem quoque sibi magis demeruit benefaci-

Digitized by Google

ctido. Unde & horum præcipuè laudibus ornatus eſt, & ab eiſdem affirmatus, *editus Regibus, Regum progenies, & de Etruſco ſanguine Regum.* 2°. Quòd jam non è proximo flueret hic ſanguis Regius in Mæcenatis venas, Regali dignitate apud Etruſcos modicâ, neque perpetuâ, in alias pridem familias tranſmiſsâ. Nam quòd *atavos Reges* canit Horatius, non unum aliquem deſignat gradum Genealogiæ, ſed incertum & quemvis. Quemadmodum in illo verſu, *& genus, & proavos, & quæ non fecimus ipſi, &c.* Temporaria autem iſta & deſita decora familiarum quis neſcit ſenſim obliterari, & in dies marceſcere? 3°. Denique, quòd majus quiddam in Mæcenate atque ipſius proprium erat quod celebrarent, ut affatim omnes fecere. Qui etenim meminerit quod Dionyſius Halic. Florus, & alii tradunt, fuiſſe olim Tuſciæ Reges eodem tempore duodecim qui etſi veri Reges, faſcibus, trabeâ, ſceptro, & coronis inſignes eſſent, ſinguli tamen ſingulis urbibus duntaxat dominabantur, ut

Cluſio

Digitized by Google

Clusio Porsenna; videbit idem neque illud tam nihil extitisse, ut omitteretur ab omnibus; neque tantum fuisse ut prædicari oporteret à singulis, possetque comparari cum eo fastigio quò Mæcenas Romæ ascenderat, carissimus virtute propriâ factus Augusto, ejusdem ordinarius in rebus omnibus consiliarius; ac demum, ipso Româ multos annos absente, non solùm Urbi, sed toti etiam Italiæ cum summâ potestate Præfectus & Romani Imperii tanquam Vicarius. Prædicavere ergo Historici de Mæcenate quod summum atque ipsius erat; quòd atavorum & longè inferius, prætermisere: neque hinc jure colligat quisquam non esse Tusciæ Regibus editum Mæcenatem.

VITA
Q. HORATII FLACCI,
E vetusto codice Blond. descripta.

QUintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino & exactionum coactore, ut vero creditum est, salsamentario, cum illi quidam exprobrasset in altercatione; Quoties ego vidi patrem tuum brachio se emungentem? Bello Philippensi excitus à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victisque partibus venia impetrata, scriptum Quæstorium comparavit; ac primo Mæcenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, satis demonstratur illo epigrammate:

Ni te visceribus meis, Horati,
Plus jam diligo, tu tuum sodalem
Hinno me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis Esquiliis tale ad Augustum elogio:

Digitized by Google

Horatii Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat: Ante ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum, nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adjuvabit. Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere desiit. Exstant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subjeci. Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris: recte enim & non temere feceris, quoniam id usus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. *Et rursus.* Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire: nam incidit ut illo coram fieret à me tui mentio. Neque enim, si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν. Præterea sæpe eum inter alios jocos, purissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellat, una-

que & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo . . . . ut non modo Sæculare carmen componendum injunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere. Post Sermones vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam ita sit questus: Irasci me tibi scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris ne apud posteros infame tibi sit, quód videaris familiaris nobis esse? Expressitque Eclogam, cujus initium est:

Cum tot sustineas & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus: qualis & à semet ipso in Satiris describitur, & ab Augusto hac epistola: Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego (ne accusem brevitatem) quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris ne

majores libelli tui sint quam ipse es: sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit ἐγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut, quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini: domusque ejus ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi sub ejus titulo, & epistola prosa oratione quasi commendantis se Mæcenati, sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola obscura, quo vitio minime tenebatur. Natus est VI. id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kal. Decemb. C. Marcio Censorino & C. Asinio Gallo Coss. post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palam nuncupato, cum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquiliis juxta Mæcenatis tumulum.

Digitized by Google

Ejusdem Horatii vita, in eodem codice aliter descripta.

QUintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit. Quem cum pater puerum Romam misisset in ludum literarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio, coluitque adolescens Brutum, sub quo tribunus militum civili bello militavit: captusque à Cæsare post multum tempus, beneficio Mæcenatis non solum servatus, sed etiam in amicitiam receptus est. Quapropter Mæcenati & Augusto in omnibus scriptis suis venerabiliter assurgit. Scripsit autem Carminum lib. IV. Epodon I. Carmen Sæculare. Sermonum lib. II. Epistolarum II. De Arte Poëtica I. Commentati sunt in illum Porphyrion, Modestus, Helenius Acron: Omnium autem optime Acron.

Digitized by Google

TESTIMONIA

De Scriptis

HORATII.

M. FABIUS QUINTILIANUS,

De Lyricis Horatii.

At Lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus. Nam & insurgit aliquando, & plenus est jucunditatis, & gratiæ, variis figuris & verbis felicissimè audax.

De iisdem, *PETRONIUS.*

Præterea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ, sed intexto vestibus colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas.

De Satiris, *QUINTILIANUS.*

Satira quidem tota nostra est: in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius: qui quosdam ita deditos sibi adhuc ha-

bet amatores, ut eum non ejusdem modo operis auctoribus, sed omnibus poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio dissentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & esse aliquid quod tollere possis, putat. Multo est tersior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus.

De iisdem auctor libri, de causis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis utique versantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, de auctore.

EXigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor: non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, sed ex Horatii, & Virgilii, & Lucani sacrario prolatus.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI
ODARUM
LIBER I.

AD CILNIUM MÆCENATEM.
ODE I.

Aliis alios studiis duci: se lyrici vatis gloriam ambire, unius Mæcenatis judicio assequendam.

— — | — ᴗ ᴗ | — — | ᴗ ᴗ — | ᴗ —

ÆCENAS, atavis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meũ:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat; metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.

A

Digitized by Google

Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis:
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum, pavidus nauta, secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui; mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die,
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.
Multos castra juvant, & lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata. Manet sub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor;
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Te doctarum ederæ præmia frontium
Dîs miscent superis; me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo; si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.
Quod si me lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

Digitized by Google

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

ODE II.

Tres versus priores — ∪ | — — | — ∪ ∪ | — ∪ | — —
Cui subjicitur — ∪ ∪ | — —

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cæsaris cædem: unam imperii spem in Augusto constitutam.

JAM satis terris nivis, atque diræ
Grandinis misit Pater; & rubente
Dextera sacras jaculatus arces,
Terruit Urbem:
Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhæ, nova monstra questæ:
Omne quum Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis;
Et superjecto pavidæ natarunt
Æquore Damæ.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Vestæ;
Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripa, Jove non probante, u-
xorius amnis.
Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divûm populus ruentis

Digitized by Google

Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo.
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam jocus circumvolat, & Cupido;
Sive neglectum genus, & nepotes
Reſpicis auctor,
Heu! nimis longo ſatiate ludo;
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem.
Sive mutata juvenem figura
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris ultor:
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interſis populo Quirini;
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocior aura
Tollat. Hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici Pater atque Princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce, Cæſar.

Digitized by Google

AD NAVEM, QUA VEHEBATUR Virgilius Athenas proficiscens.

— — | — ∪ ∪ — | ∪ —

Secundus ut I, I. ODE III.

Secundam ei navigationem precatur: deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

SIC te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis, præter Iapyga!
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animæ dimidium meæ!
Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abscidit
Prudens Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum & nefas:

Digitized by Google

Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit:
Poſt ignem ætheria domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Leti corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis:
Perrupit Acheronta Herculeus labor:
Nil mortalibus arduum eſt:
Cœlum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD L. SEXTIUM.

ODE IV.

Adventu Veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

— ∪ ∪ | — ∪ ∪ | — — | — ∪ ∪ | — ∪ | — ∪ | — —
∪ — | ∪ — | — | — ∪ | — ∪ | — —

SOLVITUR acris hyems grata vice veris & Favoni;
Trahuntque ſiccas machinæ carinas.
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna:
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede: dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

Digitized by Google

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt solutæ.
Nunc & in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agnâ, sive malit hœdo.
Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Sexti,
Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam:
Jam te premet nox, fabulæque Manes,
Et domus exilis Plutonia: quò simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM.

ODE V.

Miseros esse qui illius amore teneantur: se' ex eo, tanquam è naufragio, enatasse.

Duo priores versus, ut Ode I.
Tertius ita — — / — ᴗ ᴗ / — —
Quartus, ut versus I Od. 3.

QUIS multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? heu quoties fidem,
Mutatosque Deos flebit, & aspera
Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens!
Qui nunc te fruitur credulus aurea;

Digitized by Google

Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius auræ
Fallacis! miseri quibus
Intentata nites: me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo.

AD MARCUM VIPSANIUM AGRIPPAM.

ODE VI.

Bella ab eo gesta à Vario cantatum iri: se conviviis tantum, & amoribus describendis aptum esse.

Tres priores, ut Ode I. Quartus ut Ode 3.

SCRIBERIS Vario fortis, & hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cunque ferox navibus, aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulyssei,
Nec sævam Pelopis domum,
Conamur tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyræ Musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris, & tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydiden superis parem?
Nos convivia, nos prœlia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus vacui, sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

Digitized by Google

AD MUNATIUM PLANCUM.

ODE VII.

Alias aliis, & sibi Tiburtinam regionem placere. Cohortatio ad voluptates.

Est carmen heroicum, cui alternis versibus duo pedes desunt.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare, &
Undique decerptæ frondi præponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ resonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obscuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæque labores
Molli, Plance, mero: seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque
Quum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:

Digitized by Google

Quo nos cunque feret melior fortuna parente,
  Ibimus, ô socii, comitesque:
Nil desperandum Teucro duce, & auspice Teucro.
  Certus enim promisit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
  O fortes, pejoraque passi
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas;
  Cras ingens iterabimus Æquor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

Obscure juvenem quendam, at amore perditum, notat.

— ∪ ∪ — | ∪ — —
— ∪ — — | — ∪ ∪ —
— ∪ ∪ — | ∪ — —

LYDIA dic, per omnes
  Te Deos oro, Sybarin
Cur properes amando
  Perdere; cur apricum
Oderit campum, patiens
  Pulveris atque solis?
Cur neque militaris
  Inter æquales equitet,
Gallica nec lupatis
  Temperet ora frænis?
Cur timet flavum Tiberim
  Tangere? cur olivum
Sanguine viperino
  Cautius vitat? neque jam
Livida gestat armis
  Brachia, sæpe disco,
Sæpe trans finem jaculo

Digitized by Google

Nobilis expedito?
Quid latet, ut marinæ
Filium dicunt Thetidis
Sub lacrymosa Trojæ
Funera, ne virilis
Cultus in cædem, & Lycias
Proriperet catervas?

****

AD THALIARCHUM.

ODE IX.

Hyeme indulgendum voluptati.

Duo priores versus ita ∪ – / ∪ – / – / – ∪ ∪ – / ∪ ∪
Tertius, ita – – / ∪ – / – – / ∪ – / ∪
Quartus ita – ∪ ∪ / – ∪ ∪ / – ∪ / – –

VIDES, ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Sylvæ laborantes, geluque
Flumina conſtiterint acuto?
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens; atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.
Permitte Divis cetera: qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
Deprælliantes, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cunque dabit, lucro
Appone: nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. Nunc & campus, & areæ,

Digitized by Google

Lenesque sub noctem susurri
Composita repetantur hora.
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

IN MERCURIUM HYMNUS.

ODE X.

Lib. I. Od. 2.

MERCURI facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, & decoræ
More palæstræ:
Te canam, magni Jovis & Deorum
Nuntium, curvæque lyræ parentem,
Callidum, quidquid placuit, jocoso
Condere furto.
Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.
Quin & Atridas, duce te, superbos
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque ignes, & iniqua Trojæ
Castra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus; virgaque levem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus, & imis.

Digitized by Google

AD LEUCONOEN.

ODE XI.

Indulgendum voluptati, omissa futurorum cura.

— — | — ◡ ◡ — | — ◡ ◡ — | — ◡ ◡ — | ◡ ◡ —

Tu ne quæsieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dî dederint, Leuconoë; nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati.
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum; sapias, vina liques, & spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, quam minimum credula postero.

AD AUGUSTUM.

ODE XII.

Diis, heroibus, virisque aliquot claris laudatis, postremo commendat Augustum.

Lib. 1. Od. 2.

Quem virum aut heroa lyra vel acri
Tibia sumes celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?

Digitized by Google

Unde vocalem temere insequutæ
Orphea sylvæ,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus? qui res hominum, ac Deorum,
Qui mare, & terras, variisque mundum
Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum;
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Prœliis audax neque te silebo
Liber, & sævis inimica virgo
Belluis: nec te metuende certa,
Phœbe, sagitta.

Dicam & Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes;
Et minax (quod sic voluere) ponto
Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompilî regnum memorem, an superbos
Tarquinî fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum?

Regulum, & Scauros, animæque magnæ
Prodigum, Pœno superante, Paulum
Gratus insigni referam Camœna,
Fabriciumque.

Hunc, & incomtis Curium capillis,
Utilem bello tulit, & Camillum

Digitized by Google

Sæva paupertas, & avitus apto
Cum lare fundus.
Crescit occulto, velut arbor, ævo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.
Gentis humanæ pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris fatis data: tu secundo
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos Orientis oris
Seras & Indos:
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM.

ODE XIII.

Dolet sibi Telephum anteponi.

Lib. 1. Od. 3.

QUUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, cerea Telephi
Laudas brachia, væ, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa sede manent: humor & in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.
Uror, seu tibi candidos

Digitized by Google

Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ: sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.
Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis,
Suprema citius solvet Amor die.

ODE XIV.

Per continuam translationem à navi ductam imminentes Romanis calamitates denuntiat, si Octavianum patiantur ab Reipublicæ gubernaculis discedere.

Lib. 1. Od. 5.

O NAVIS, referent in mare te novi
Fluctus! ô quid agis? fortiter occupa
Portum: nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antennæque gemant? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? Non tibi sunt integra lintea,
Non Dî, quos iterum pressa voces malo:
Quamvis Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile.
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit; tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave.

Nuper

Digitized by Google

Nuper solicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites æquora Cycladas.

ODE XV.

Nerei vaticinium de excidio Trojæ.

Lib. 1. Ode 6.

PASTOR quum traheret per freta navibus
Idæis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu quantus equis, quantus adest viris
Sudor! quanta moves funera Dardanæ
Genti! jam galeam Pallas, & ægida,
Currusque, & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
Pectes cæsariem; grataque fœminis
Imbelli cithara carmina divides.
Nequicquam thalamo graves
Hastas, & calami spicula Cnossii
Vitabis, strepitumque, & celerem sequi
Ajacem: tamen, heu, serus adulteros
Crines pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Nestora respicis?
Urgent impavidi te Salaminius
Teucerque, & Sthenelus sciens
Pugnæ; sive opus est imperitare equis,

Digitized by Google

Non auriga piger. Merionem quoque
Noſces. Ecce furit te reperire atrox
Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matroniſque Phrygum claſſis Achilleî.
Poſt certas hyemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

PALINODIA.

ODE XVI.

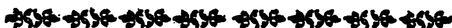
Veniam petit à puella quam iambis læſerat.

Lib. I. Ode 9.

O MATRE pulchra filia pulchrior,
Quem criminoſis cunque voles modum
Pones iambis; ſive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius;
Non Liber æque: non acuta
Sic geminant Corybantes æra,
Triſtes ut iræ: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam, & inſani leonis
Vim ſtomacho oppoſuiſſe noſtro.

Digitized by Google

Iræ Thyesten exitio gravi
Stravere; & altis urbibus ultimæ
Stetere causæ cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.
Compesce mentem: me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres iambos
Misit furentem. Nunc ego mitibus
Mutare quæro tristia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

ODE XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

Lib. I. Ode 9.

VELOX amœnum sæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus; & igneam
Defendit æstatem capellis
Usque meis, pluviosque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma deviæ
Olentis uxores mariti:
Nec virides metuunt colubros,
Nec martiales hœduliæ lupos:
Ucunque dulci, Tyndari, fistula
Valles, & Usticæ cubantis
Levia personuere saxa.
Di me tuentur: Dis pietas mea,
Et musa cordi est. Hic tibi copia

Digitized by Google

Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic, in reducta valle, Caniculæ
Vitabis æstus; & fide Teïa
Dices laborantes in uno
Penelopen vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces sub umbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Prœlia: nec metues protervum
Suspecta Cyrum, ne male dispari
Incontinentes injiciat manus;
Et scindat hærentem coronam
Crinibus, immeritamque vestem.

AD QUINTILIUM VARUM.

ODE XVIII.

Vini potu moderato hilarari animum, immoderato rixas excitari.

Lib. I. Ode II.

NULLAM, Vare, sacra vite prius severis arborem,
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt solicitudines.
Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque decens Venus?
At, ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
Debellata; monet Sithoniis non levis Evyus:

Digitized by Google

Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam, nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.

ODE XIX.

Se illius amore uri.

Lib. 1. Ode 2.

MATER sæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et lasciva licentia
Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus aspici.
In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit; nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
Hîc vivum mihi cespitem, hîc
Verbenas, pueri, ponite, thuraque,
Bimi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hostia.

Digitized by Google

*********** ************

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Invitat eum ad convivium minime sumptuosum.

Lib. I. Ode 2.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in theatro
Quum tibi plausus,
Clare, Mæcenas, eques: ut paterni
Fluminis ripæ, simul & jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam; mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

ODE XXI.

Seculare Carmen.

Lib. I. Od. 5.

DIANAM teneræ dicite virgines:
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis, & nemorum coma,
Quæcunque aut gelido prominet Algido,

Digitized by Google

Nigris aut Erymanthi
        Sylvis, aut viridis Gragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
  Insignemque pharetra,
        Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestemque, à populo & Principe Cæsare in
  Persas atque Britannos
        Vestra motus aget prece.

AD FUSCUM ARISTIUM.

ODE XXII.

Vitæ integritatem, & innocentiam ubique esse tutam.

Lib. I. Ode 2.

INTEGER vitæ, scelerisque purus,
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida sagittis,
        Fusce, pharetra:
Sive per Syrtes iter æstuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
        Lambit Hydaspes.
Namque me sylva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
        Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit esculetis:
Nec Jubæ tellus generat, leonum
        Arida nutrix.

Digitized by Google

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æſtiva recreatur aura:
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter urget:
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

Non eſſe jam quod viriles complexus, viro maturæ, extimeſcat.

Lib. I. Ode 5.

VITAS hinnuleo me ſimilis, Chloë,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non ſine vano
Aurarum & ſylvæ metu.
Nam ſeu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertæ;
Et corde & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Gætuluſve leo, frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

AD

Digitized by Google

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

Monet ut Quintilii mortem æquo animo ferat.

Lib. I. Ode 6.

QUIS desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget! cui Pudor, & Justitiæ soror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullum invenient parem?
Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu! non ita creditum
Poscis Quintilium Deos.
Quid si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Num vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum: sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

Digitized by Google

AD LYDIAM.

ODE XXV.

Insultat ei, quod, jam vetula, vicissim à juvenibus contemnatur.

Lib. I. Ode 2.

PARCIUS junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt; amatque
Janua limen,
Quæ prius multum faciles movebat
Cardines: audis minus, & minus jam,
ME TUO longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?
Invicem mœchos anus arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
Quæ solet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulcerosum:
Non sine questu,
Læta quod pubes edera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto;
Aridas frondes hyemis sodali
Dedicet Hebro.

Digitized by Google

AD MUSAM.

ODE XXVI.

Se, soluto animo, velle Lamiam laudare.

Lib. I. Ode 9.

MUSIS amicus, tristitiam, & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis: quis sub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. O quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplea dulcis: nil sine te mei
Prosunt honores: hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque, tuasque decet sorores.

AD SODALES.

ODE XXVII.

Ad sodales inter pocu[illegible]ixantes.

Lib. I. Ode 9.

NATIS in usum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est. Tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat: impium

Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.
Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede: quæ te cunque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus, ingenuoque semper
Amore peccas: quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. Ah miser,
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma!
Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæra.

ODE XXVIII.

Instituto nautam inter & Architæ Umbram dialogo, Pythagoræorum hæresin insectatur, & sepulturæ curam commendat.

Lib. 1. Ode 7.

NAUTA.

Te maris, & terræ, numeroque carentis arenæ
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera: nec quidquam tibi prodest
Aërias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse polum, morituro.

Digitized by Google

ARCHITÆ UMBRA.

Occidit & Pelopis genitor, conviva Deorum;
Tithonusque remotus in auras:
Et Jovis arcanis Minos admissus; habentque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demissum; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti concesserat atræ,
Judice te, non sordidus auctor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.
Dant alios Furiæ torvo spectacula Marti:
Exitio est avidum mare nautis.
Mista senum ac juvenum densentur funera: nullum
Sæva caput Proserpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus, & capiti inhumato
Particulam dare. Sic, quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinæ
Plectantur sylvæ, te sospite: multaque merces,
Unde potest, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere forsan.
Debita jura, vicesque superbæ
Te maneant ipsum; precibus non linquar inultis:
Teque piacula nulla resolvent.
Quanquam festinas (non est mora longa) licebit
Injecto ter pulvere curras.

Digitized by Google

AD L. ICCIUM.

ODE XXIX.

Mirum quiddam, & monstri simile dicit esse, eum à Philosophiæ studio ad militiam transiisse.

Lib. 1. Ode 9.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non ante devictis Sabææ
Regibus; horribilique Medo
Nectis catenas. Quæ tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Quum tu coëmtos undique nobiles
Libros Panætî, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

Digitized by Google

AD VENEREM.

ODE XXX.

Rogat Venerem Horatius ut domestico Glyceræ Sacrificio intersit.

Lib. 1. Ode 2.

O VENUS, regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer, & solutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

AD APOLLINEM.

ODE XXXI.

Corporis animique sanitatem cum Poëseos studio conjunctam ceteris vitæ bonis antecellere.

Lib. 1. Ode 9.

QUID dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ segetes feracis:
Non æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:

Digitized by Google

Non rura quæ Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives & aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dîs carus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor Atlanticum
Impune: me pascunt olivæ,
Me cichorea, levesque malvæ.
Frui paratis & valido mihi,
Latoë, dones, &, precor, integra
Cum mente: nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

AD LYRAM.

ODE XXXII.

Rogatus seculare carmen scribere, Lyram suam precatur, Horatius ut cantus argumento pares sibi suggerat.

Lib. 1. Ode 2.

POSCIMUR. Si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat & plures, age, dic Latinum,
Barbite, carmen,
Lesbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim,
Liberum, & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem puerum canebat;
Et Lycum, nigris oculis, nigroque
Crine decorum.

Digitized by Google

O decus Phœbi, & dapibus ſupremi
Grata Teſtudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cunque ſalve
Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM.

ODE XXXIII.

Ne doleat ſibi rivalem juniorem à Glycera anteponi.

Lib: 1. Ode 6.

ALBI, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glyceræ, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læſa præniteat fide:
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor; Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën: ſed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos ſub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.
Ipſum me melior quum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
Curvantis Calabros ſinus.

Digitized by Google

Ode XXXIV.

Fictâ palinodiâ Deorum providentiam prorsus evertit.

Lib. 1. Ode 9.

Parcus Deorum cultor, & infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus
Cogor relictos: namque Diespiter
Igni corusco nubila dividens,
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & invisi horrida Tænari
Sedes, Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTUNAM.
Ode XXXV.

Orat Fortunam ut servet Cæsarem in Britannos ire meditantem.

Lib. 1. Ode 9.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:

Digitized by Google

Te pauper ambit ſolicita prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres Barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni,
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva Neceſſitas,
Clavos trabales, & cuneos manu
Geſtans ahena; nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te Spes, & albo rara Fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
Utcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque Rubro.
Eheu! cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manum juventus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? ô utinam nova
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum.

Digitized by Google

AD PLOTIUM NUMIDAM.
ODE XXXVI.

Plotio Numidæ faustum ex Hispania reditum gratulatur.

Lib. I. Ode 3.

ET thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine debito
  Custodes Numidæ Deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
  Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula,
  Quam dulci Lamiæ, memor
Actæ non alio rege puertiæ,
  Mutatæque simul togæ.
Cressa ne careat pulchra dies nota:
  Neu promtæ modus amphoræ,
Neu morem in Salium sit requies pedum:
  Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide:
  Neu desint epulis rosæ
Neu vivax apium, neu breve lilium.
  Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
  Divelletur adultero,
Lascivis ederis ambitiosior.

Digitized by Google

AD SODALES.

ODE XXXVII.

Sodales suos ad lætitiam hortatur ob Actiacam Augusti victoriam.

Lib. 1. Ode 9.

NUNC est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc Saliaribus
Ornate pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus;
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ) daret ut catenis
Fatale monstrum, quæ generosius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas

Digitized by Google

Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum;
Deliberata morte ferocior:
Sævis Liburnis scilicet invidens,
Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

AD MINISTRUM.

ODE XXXVIII.

Non esse opus sibi magno apparatu.

Lib. 1. Ode 2.

PERSICOS odi, puer, apparatus:
Displicent nexæ philyra coronæ:
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curæ: neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcta
Vite bibentem.

Finis primi Libri Lyricorum.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI
ODARUM
LIBER II.

AD C. ASINIUM POLLIONEM.

ODE I.

Eum monet ut suas de bellis civilibus Tragœdias tantisper intermittat, dum res civiles ordinarit.

Lib. 1. Ode 9.

MOTUM ex Metello consule civicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunæ, gravesque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus;
Periculosæ plenum opus aleæ

Digitized by Google

Tractas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Paulum severæ Musa tragœdiæ
Desit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiæ:
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures, jam litui strepunt,
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audíre magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos;
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & Deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Retulit inferias Jugurthæ.
Quis non Latino sanguine pinguior
Campus sepulcris impia prœlia
Testatur, auditumque Medis
Hesperiæ sonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
Sed ne relictis, Musa procax, jocis
Ceæ retractes munera Neniæ,
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore plectro.

Digitized by Google

AD C. SALLUSTIUM CRISPUM.

ODE II.

Eum, qui bene utatur divitiis, solum divitem, qui cupiditatibus imperet, solum beatum esse.

Lib. 1. Ode 2.

NULLUS argento color est, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.
Latius regnes, avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beato-
rum eximit virtus, populumque falsis
Dedocet uti
Vocibus; regnum, & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

Digitized by Google

AD QUINTUM DELLIUM.

ODE III.

Vitæ felicitatem in mentis æquabilitate, & honestis voluptatibus esse positam.

Lib. I. Ode 9.

ÆQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus ac bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli;
Seu mæstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni:
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.
Huc vina, & unguenta, & nimium breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ:
Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmtis saltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit;
Cedes; & extructis in altum
Divitiis potietur heres.
Divesne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente sub dio moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Digitized by Google

Omnes eodem cogimur: omnium
Versatur urna: serius, ocius,
Sors exitura, & nos in æter-
num exilium impositura cymbæ.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

ODE IV.

Quod ancillam amet, non esse cur eum pudeat: multis enim magnis viris idem usu venisse.

Lib. I. Ode 2.

NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: prius insolentem
Serva Briseïs niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmessæ:
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta;
Barbaræ postquam cecidere turmæ
Thessalo victore, & ademtus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.
Nescias an te generum beati
Phyllidis flavæ decorent parentes.
Regium certe genus, & Penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam; neque sic fidelem,
Sic lucro aversam, potuisse nasci
Matre pudenda.

D 2

Digitized by Google

Brachia, & vultum, teretesque suras
Integer laudo: fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere lustrum.

IN LALAGEN.

ODE V.

Revocandam esse mentem à cupiditate virginis immaturæ.

Lib. 1. Ode 9.

NONDUM subacta ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis. Tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore:
Jam te sequetur: currit enim ferox
Ætas, & illi, quos tibi demserit,
Apponet annos: jam proterva
Fronte petet Lalage maritum,
Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiusve Gyges;

Digitized by Google

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM.
ODE VI.

Invitat illum Horatius ad vitam secum ruri degendam.

Lib. 1. Ode 2.

SEPTIMI, Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Æstuat unda;
Tibur, Argeo positum colono,
Sit meæ sedes utinam senectæ;
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæque!
Unde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidasque præbet
Jupiter brumas; & amicus Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatæ
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lacryma favillam
Vatis amici.

Digitized by Google

AD POMPEIUM VARUM.

ODE VII.

Huic reditum è militia gratulatur.

Lib. 1. Ode 9.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dîs patriis, Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime sodalium?
Cum quo morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula,
Quum fracta virtus, & minaces
Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Unda fretis tulit æstuosis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem;
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea; nec
Parce cadis tibi destinatis.
Oblivioso levis Massico
Ciboria exple; funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.

Digitized by Google

IN BARINEN.

ODE VIII.

Non esse cur ei juranti credatur: formosarum enim perjuria à Diis non vindicari.

Lib. 1. Ode 2.

ULLA si juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam:
Dente si nigro fieres vel uno
Turpior ungui,
Crederem: sed tu, simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidaque Divos
Morte carentes.
Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
Simplices Nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.
Adde, quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova, nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

Digitized by Google

AD VALGIUM.

ODE IX.

Amicum mœrentem de filii morte consolatur.

Lib. 1. Ode 9.

NON semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Usque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademtum; nec tibi vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos; nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ sorores
Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum, & potius nova
Cantemus Augusti tropæa
Cæsaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD

AD LICINIUM VARRONEM MURENAM.

ODE X.

Servandam esse mediocritatem, & animi in utraque fortuna retinendam æquabilitatem.

Lib. 1. Ode 2.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo, neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
        Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
        Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus; & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
        Fulmina montes.
Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus: informes hyemes reducit
        Jupiter, idem
Summovet: non, si male nunc, & olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
        Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare: sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
        Turgida vela.

E

Digitized by Google

AD Q. HIRPINUM.

ODE XI.

Omissis curis jucundè vivendum esse.

Lib. I. Ode 9.

QUID bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
Divisus objecto, remittas
Quærere; nec trepides in usum
Poscentis ævi pauca: fugit retro
Levis juventas, & decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo,
Potamus uncti? dissipat Evyus
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula, prætereunte lympha?
Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, incomtam Lacænæ
More comam religata nodum.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM.

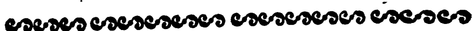
ODE XII.

Se Lycimniæ addictum non posse ad graviora argumenta assurgere.

Lib. 1. Ode 6.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare,
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis:
Nec sævos Lapithas, & nimium mero
Hylæum, domitosque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: Tuque pedestribus
Dices historiis prœlia Cæsaris,
Mæcenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musa Lycimniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycimniæ,
Plenas aut Arabum domos?

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili sævitia negat
Quæ poscente magis gaudeat eripi;
Interdum rapere occupet.

ODE XIII.

Diræ in arborem, cujus casu in agro Sabino pene fuerat obtritus.

Lib. 1. Ode 9.

ILLE & nefasto te posuit die,
Quicunque primum, & sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, & penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis. Ille venena Colchica,
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te, triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. Navita Bosporum
Pœnus perhorrescit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata:
Miles sagittas, & celerem fugam
Parthi; catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa leti
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedesque descriptas piorum, &
Æoliis fidibus querentem

Digitized by Google

Sapphô puellis de popularibus:
Et te sonantem plenius aureo
Alcæe, plectro, dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli!
Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere; sed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus, & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono;
Nec curat Orion leones;
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHUMUM.

ODE XIV.

Nec vitari mortem posse, nec retardari; divitiis, dum vivimus, liberaliter utendum.

Lib. 1. Ode 9.

EHEU! fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis, & instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen, Tityonque tristi

Compescit unda, scilicet omnibus,
Quicunque terræ munere vescimur,
Enaviganda; sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Frustra cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Adriæ;
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Austrum;
Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatusque longi
Sisyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.
Absumet heres Cæcuba dignior,
Servata centum clavibus; & mero
Tinget pavimentum, superbis
Pontificum potiore cænis.

ODE XV.

Antiquorum parcimoniam & frugalitatem recenti luxui opponit.

Lib. 1. Ode 9.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent: undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque cœlebs
Evincet ulmos: tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.

Digitized by Google

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum, & intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque norma.
Privatus illis census erat brevis;
Commune, magnum: nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton;
Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumtu jubentes, & Deorum
Templa novo decorare saxo.

AD GROSPHUM.

ODE XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus; eamque coërcendis cupiditatibus comparari.

Lib. 1. Ode 2.

OTIUM Divos rogat impotenti
Prensus Ægæo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura ve-
nale, nec auro.
Non enim gazæ, neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, & Curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum;
Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitiosa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, & agente nimbos
Ocior Euro.
Lætus in præsens animus, quod ultra est
Oderit curare; & amara læto
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem;
Longa Tithonum minuit senectus;
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ, tibi tollit hinni-
tum apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: mihi parva rura, &
Spiritum Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM.

ODE XVII.

Mæcenatem perpetua febre laborantem consolatur, eique se negat fore superstitem.

Lib. 1. Ode 9.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec Dîs amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æque, nec superstes
Integer? ille dies utramque
Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus,
Utcunque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec, si resurgat centimanus Gyas,
Divellet unquam: sic potenti
Justitiæ placitumque Parcis.
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus undæ,
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati

Digitized by Google

Tardavit alas, quum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum:
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas,
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Romanorum luxum & avaritiam insectatur.

— ᴗ — / ᴗ — / ᴗ —
ᴗ — / ᴗ — / ᴗ — / ᴗ — / ᴗ — / ᴗ

NON ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultima recisas
Africa: neque Attali
Ignotus heres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras Clientæ:
At fides & ingeni
Benigna vena est, pauperemque dives
Me petit: nihil supra
Deos lacesso; nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novæque pergunt interire Lunæ:
Tu secanda marmora

Digitized by Google

Locas sub ipsum funus; &, sepulcri
Immemor, struis domos;
Marisque Baiis obstrepentis urges
Summovere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid quod usque proximos
Revellis agri terminos, & ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur paternos
In sinu ferens Deos
Et uxor, & vir, sordidosque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula divitem manet
Herum. Quid ultra tendis? Æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris; nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet: hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus, audit.

Digitized by Google

ODE XIX.

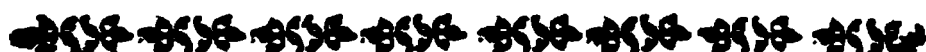
DITHYRAMBUS.

Lib. I. Ode 9.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite, posteri,
Nymphasque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Evœ, recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur! Evœ, parce, Liber,
Parce, gravi metuende thyrso!
Fas pervicaces est mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella.
Fas & beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non leni ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare Barbarum:
Tu separatis uvidus in jugis
Nodo coërces viperino
Bistonidum sine fraude crines.
Tu, quum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhœtum retorsisti leonis
Unguibus, horribilique mala:
Quanquam choreis aptior, & jocis,
Ludoque dictus, non sat idoneus

Digitized by Google

Pugnæ ferebaris: sed idem
Pacis eras mediusque belli.
Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis, trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Æternam sibi ex suis carminibus famam pollicetur.

Lib. 1. Ode 9.

NON usitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiaque major
Urbes relinquam; non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem,
Superne; nascunturque leves
Per digitos, humerosque plumæ;
Jam Dædaleo tutior Icaro
Visam gementis littora Bospori,
Syrtesque Gætulas canorus
Ales, Hyperboreosque campos.

Digitized by Google

Me Colchus, & qui dissimulat metum
Marsæ cohortis, Dacus, & ultimi
Noscent Geloni: me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.
Absint inani funere Neniæ,
Luctusque turpes, & querimoniæ:
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

Finis secundi Libri Lyricorum.

Digitized by Google

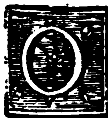

Q. HORATII FLACCI
ODARUM
LIBER III.

ODE I.

Non opibus, aut honoribus, sed animi tranquillitate vitam beatam effici.

Lib. 1. Ode 9.

Di profanum vulgus, & arceo:
Favete linguis: carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus, puerisque canto.
Regum timendorum, in proprios greges,
Reges in ipsos, imperium est Jovis,

Digitized by Google

Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in Campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major. Æqua lege Necessitas
Sortitur insignes, & imos:
Omne capax movet urna nomen.
Districtus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem;
Non avium, citharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum solicitat mare,
Nec sævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces æquora sentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus: Sed timor, & minæ
Scandunt eodem quo dominus; neque
Decedit ærata triremi, &
Post equitem sedet atra cura.
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior

Delenit

Digitized by Google

Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumque costum:
Cur invidendis postibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

AD AMICOS.

ODE II.

Bellicam fortitudinem, probitatem, & arcani fidem commendat.

Lib. 1. Ode 9.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, & Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta;
Vitamque sub dio & trepidis agat
In rebus: illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & adulta virgo
Suspiret, Eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce & decorum est pro patria mori.
Mors & fugacem persequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulsæ nescia sordidæ, in-
contaminatis fulget honoribus;
Nec sumit, aut ponit secures,
Arbitrio popularis auræ.

Digitized by Google

Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via;
Cœtusque vulgares, & udam
Spernit humum fugiente penna.
Est & fideli tuta silentio
Merces. Vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaselum. Sæpe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum:
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

ODE III.

Augustum, ne sedem Imperii Trojam transferat, clam dehortatur.

Lib. I. Ode 9.

JUSTUM, & tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida: neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus, arces attigit igneas;
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit,

Digitized by Google

Gratum eloquuta consiliantibus
Junone Divis: Ilion, Ilion
Fatalis, incestusque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo destituit Deos
Mercede pacta Laomedon; mihi,
Castæque damnatum Minervæ
Cum populo, & duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
Famosus hospes, nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit;
Nostrisque ductum seditionibus
Bellum resedit: protinus & graves
Iras, & invisum nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
Marti redonabo: illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter sæviat Ilion,
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami, Paridisque busto
Insultet armentum, & catulos feræ
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, triumphatisque possit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus.
Aurum irrepertum, & sic melius situm
Quum terra celat, spernere fortior,
Quam cogere humanos in usus,
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicunque mundo terminus obstitit,

Hunc tangat armis, visere gestiens
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulæ, pluviique rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
Rebusque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis, & sorore.
Ter si resurgat murus aëneus
Auctore Phœbo, ter pereat meis
Excisus Argivis; ter uxor
Capta virum, pueroque ploret!
Non hæc jocosæ conveniunt lyræ:
Quo, Musa, tendis? desine, pervicax,
Referre sermones Deorum, &
Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN.

ODE IV.

Iis qui in Deorum tutelâ sunt, bene omnia cedere.

Lib. I. Od. 9.

DESCENDE Cœlo, dic, age, tibia,
Regina, longum, Calliope, melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharave Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ subeunt, & auræ.

Digitized by Google

Me fabulosæ vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo, fatigatumque somno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum Acherontiæ,
Saltusque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti:
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & ursis; ut premerer sacra
Lauroque, collataque myrto,
Non sine Dis animosus infans.
Vester, Camœnæ, vester in arduos
Tollor Sabinos; seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Vestris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non extinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Assyrii viator.
Visam Britannos hospitibus feros,
Et lætum equino sanguine Concanum:
Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium & datis, & dato
Gaudetis, almæ. Scimus ut impios
Titanas, immanemque turmam,
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat

Ventosum, & umbras, regnaque tristia;
Divosque, mortalesque turbas
Imperio regit unus æquo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi,
Fidens, juventus horrida, brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo:
Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœtus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra sonantem Palladis Ægida
Possent ruentes? hinc avidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris positurus arcum,
Qui rore puro Castaliæ lavit
Crines solutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque sylvam,
Delius & Patareus Apollo.
Vis consilî expers mole ruit sua,
Vim temperatam Dî quoque provehunt
In majus: iidem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Testis mearum centimanus Gyges
Sententiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.
Injecta monstris terra dolet suis;
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis Ætnam;
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.
Digitized by Google

ODE V.

Augustum laudat, quòd armorum suorum metu Britannos, maximè verò Parthos, subegisset.

Lib. 1. Od. 9.

CŒLO tonantem credidimus Jovem
Regnare: præsens divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.
Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium,
Proh Curia, inversique mores!
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, Marsus, & Appulus,
Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, æternæque Vestæ,
Incolumi Jove, & urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli
Dissentientis conditionibus
Fœdis; & exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde, dixit,
Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portasque non clausas, & arva
Marte coli populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum. Neque amissos colores
Lana refert medicata fuco;

Digitized by Google

Nec vera virtus, quum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem.
Hic unde vitam ſumeret inſcius,
Pacem duello miſcuit O pudor!
O magna Carthago probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor,
A ſe removiſſe, & virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio Patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat quæ ſibi Barbarus
Tortor pararet. Non aliter tamen
Dimovit obſtantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quam ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD

Digitized by Google

AD ROMANOS.

ODE VI.

Religionis contemptum, & morum corruptelam maxima Romanis mala intulisse.

Lib. I. Ode 9.

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
Ædesque labentes Deorum, &
Fœda nigro simulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas:
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ.
Jam bis Monæses, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, & adjecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam seditionibus
Delevit Urbem Dacus, & Æthiops;
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Fœcunda culpæ secula nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos;
Hoc fonte derivata clades
In patriam, populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo; & fingitur artubus
Jam tunc, & incestos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina, neque eligit

Digitized by Google

Cui donet impermissa raptim
Gaudia, luminibus remotis;
Sed jussa coram non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor,
Seu navis Hispanæ magister,
Dedecorum pretiosus emtor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico;
Pyrrhumque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum;
Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glebas, & severæ
Matris ad arbitrium recisos
Portare fustes, sol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnosa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

AD ASTERIEN.

ODE VII.

Solatur eam de mariti absentia sollicitam, & ut in ejus fide perseveret hortatur.

Lib. 3. Ode 7.

QUID fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii,
Thyna merce beatum,
Constantis juvenem fide

Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Post insana Capræ sidera, frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lacrymis agit.
Atqui solicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloën, & miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert:
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
Et peccare docentes
Fallax historias movet,
Frustra: nam scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer, at tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus justo placeat, cave:
Quamvis non alius flectere equum sciens
Æque conspicitur gramine Martio:
Nec quisquam citus æque
Tusco denatat alveo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querulæ despice tibiæ;
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

Digitized by Google

Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.

HORATIUS.

Quid si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloë,
Rejectæque patet janua Lydiæ?

LYDIA.

Quanquam sidere pulchrior
Ille est, tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adria,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD LYCEN.

ODE X.

Ut posita duritie, aliqua ipsius misericordia capiatur.

Lib. 1. Od. 6.

EXTREMUM Tanain si biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.
Audis quo strepitu janua, quo nemus
Inter pulchra situm tecta remugiat
Ventis? & positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone superbiam,
Ne currente retro funis eat rota.

Digitized by Google

Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
Curvat; supplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc semper erit liminis, aut aquæ
Cælestis patiens latus.

AD MERCURIUM.

ODE XI.

Gravissimas vel in inferis pœnas sævitiæ constitutas esse.

Lib. I. Od. 2.

MERCURI, (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque Testudo, resonare septem
Callida nervis,
Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Divitum mensis & amica templis,
Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exultim, metuitque tangi,
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres, comitesque sylvas
Ducere, & rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ

Digitized by Google

Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues caput, æstuetque
Spiritus teter, saniesque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityosque vultu
Risit invito: stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo;
Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
Impiæ, nam quid potuere majus?
Impiæ sponsos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum:
Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: socerum, & scelestas
Falle sorores;
Quæ velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu! lacerant: ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.
Me pater sævis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci,
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget,
I, pedes quo te rapiunt, & auræ,
Dum favet nox, & Venus; i secundo
Omine, & nostri memorem sepulcro in-
sculpe querelam!

Digitized by Google

****

AD NEOBULEN.

ODE XII.

Eam, Hebri adolescentis amore captam, inertiae se ac desidiae dedisse.

Duo priores ◡◡— — | ◡◡— — | ◡◡—◡
Tertius ◡◡— — | ◡◡— — | ◡◡— — | ◡◡— —

MISERARUM est, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere, aut ex-
animari, metuentes patruae verbera linguae.
Tibi qualum Cythereae puer ales,
Tibi telas, operosaeque Minervae
Studium aufert, Neobule, Liparaei nitor Hebri;
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis;
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM DIGENTIAM.

ODE XIII.

Fonti sacrificium, & ab versibus suis celebritatem spondet.

Lib. I. Ode 5.

O FONS Bandusiae, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,

Digitized by Google

Cras donaberis hœdo,
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem, & prœlia destinat,
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere; tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

Ode XIV.

Augusti reditum ex Hispania celebrat.

Lib. I. Ode 2.

HERCULIS ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata Divis;
Et soror clari ducis, & decoræ
Supplice vitta
Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. Vos ô pueri, & puellæ
Jam virum expertæ, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas; ego nec tumultum,

Digitized by Google

Nec mori per vim metuam, tenente
Cæsare terras.
I, pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
Dic & argutæ properet Neæræ
Myrrheum nodo cohibere crinem,
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albescens animos capillus,
Litium, & rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem, calidus juventa,
Consule Planco.

AD CHLORIN.

ODE XV.

Ut saltem vetula, nequitiæ ac libidini modum statuat.

Lib. 1. Od. 3.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
Famosisque laboribus:
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.
Non, si quid Pholoën satis,
Et te, Chlori, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ:

Digitized by Google

Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ, decent;
Nec flos purpureus rosæ,
Nec poti, vetulam, fæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM.

ODE XVI.

Divitias malorum omnium fontem esse, summumque vitæ bonum in mediocritate consistere.

Lib. 1. Ode 6.

INCLUSAM Danaën turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris,
Si non Acrisium; virginis abditæ
Custodem pavidum, Jupiter, & Venus
Risissent: Fore enim tutum iter & patens,
Converso in pretium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demersa excidio; diffidit urbium
Portas vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus. Munera navium
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorrui
Late conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negaverit,

Digitized by Google

A Dis plura feret. Nil cupientium
Nudus castra peto, & transfuga, divitum
Partes linquere gestio:
Contemtæ dominus splendidior rei,
Quam si, quidquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, sylvaque jugerum
Paucorum, & segetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læstrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
Importuna tamen pauperies abest,
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam si Mygdoniis regnum Alyattici
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa: bene est cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

AD ÆLIUM LAMIAM.

ODE XVII.

Hortatur ad diem crastinum, qui ater & nubilus fore videbatur, hilarè transigendum.

Lib. I. Ode 9.

ÆLI, vetusto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt

Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos,
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse Lirim,
Late tyrannus:) cras foliis nemus
Multis, & alga littus inutili
Emissa tempestas ab Euro
Sternet, aquæ nisi fallit augur
Annosa cornix. Dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

ODE XVIII.

AD FAUNUM

HYMNUS.

Lib. 1. Ode 2.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines, & aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus alumnis,
Si tener pleno cadit hœdus anno;
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina crateræ; vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboso pecus omne campo,
Quum tibi Nonæ redeunt Decembres;
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus;

Digitized by Google

Inter audaces lupus errat agnos;
Spargit agrestes tibi sylva frondes;
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM.

ODE XIX.

Narratorem intempestivum ad convivii festivitatem subitò traducit.

Lib. 1. Ode 9.

QUANTUM distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur; quis aquam temperet ignibus;
Quo præbente domum, & quota
Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunæ propere novæ,
Da Noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ. Tribus aut novem
Miscentor cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates: tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.
Insanire juvat: cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcentes ego dexteras

Digitized by Google

Odi: sparge rosas, audiat invidus
   Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
   Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, Vespero,
   Tempestiva petit Chloë;
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD PYRRHUM.

ODE XX.

Monet quanto periculo Nearchum juvenem amanti puellæ eripuerit.

Lib. 1. Ode 2.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gætulæ catulos leænæ?
Dura post paulo fugies inaudax
   Prœlia raptor,
Quum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
   Major an illi.
Interim dum tu celeres sagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos,
Arbiter pugnæ posuisse nudo
   Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis,
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
   Raptus ab Ida.

AD

Digitized by Google

AD AMPHORAM.

ODE XXI.

Monet ut in Messalæ Corvini gratiam vinum promat generosum.

Lib. I. Ode 9.

O NATA mecum Consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam, & insanos amores,
Seu facilem, pia testa, somnum;
Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die,
Descende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus:
Narratur & prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro; tu sapientium
Curas, & arcanum jocoso
Consilium retegis Lyæo?
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque; & addis cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te, Liber, & si læta aderit Venus,
Segnesque nodum solvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

Digitized by Google

AD DIANAM.

Ode XXII.

Ob amicam partu feliciter levatam ſacrum annuum pollicetur.

Lib. 1. Ode 9.

MONTIUM cuſtos nemorumque, virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque leto,
Diva triformis;
Imminens villæ tua pinus eſto,
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDYLEN.

Ode XXIII.

Deos non tam ſumtuoſis quàm puris muneribus conciliari.

Lib. 1. Ode 9.

CŒLO ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente Luna, ruſtica Phidyle;
Si thure placaris, & horna
Fruge Lares, avidaque porca;
Nec peſtilentem ſentiet Africum

Digitized by Google

Foecunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter, & ilices;
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram si tetigit manus,
Non sumtuosa blandior hostia
Mollirit aversos Penates
Farre pio, & saliente mica.

AD AVARUM.

ODE XXIV.

Seculi sui vitia insectatur, & eorum remedium proponit.

Lib. I. Ode 5.

INTACTIS opulentior
Thesauris Arabum, & divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum;
Sic figit adamantinos
Summis verticibus dira Necessitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campestres melius Scythæ,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,

AD DIANAM.

ODE XXII.

Ob amicam partu feliciter levatam sacrum annuum pollicetur.

Lib. 1. Ode 9.

MONTIUM custos nemorumque, virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque leto,
Diva triformis;
Imminens villæ tua pinus esto,
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDYLEN.

ODE XXIII.

Deos non tam sumtuosis quàm puris muneribus conciliari.

Lib. 1. Ode 9.

CŒLO supinas si tuleris manus
Nascente Luna, rustica Phidyle;
Si thure placaris, & horna
Fruge Lares, avidaque porca;
Nec pestilentem sentiet Africum

Digitized by Google

Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
  Rubiginem, aut dulces alumni
    Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali paſcitur Algido
Devota, quercus inter, & ilices;
  Aut creſcit Albanis in herbis
    Victima, pontificum ſecures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium,
  Parvos coronantem marino
    Rore Deos, fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus,
Non ſumtuoſa blandior hoſtia
  Mollivit averſos Penates
    Farre pio, & ſaliente mica.

AD AVARUM.

ODE XXIV.

Seculi ſui vitia inſectatur, & eorum remedium proponit.

Lib. I. Ode 5.

INTACTIS opulentior
Theſauris Arabum, & divitiis Indiæ,
  Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum;
  Sic figit adamantinos
Summis verticibus dira Neceſſitas
  Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
  Campeſtres melius Scythæ,
Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,

Digitized by Google

Vivunt, & rigidi Getæ;
Immetata quibus jugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua,
Defunctumque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna, parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O quiſquis volet impias
Cædes, & rabiem tollere civicam,
Si quæret, Pater urbium
Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,
Clarus poſt genitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt? ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque ſolo nives
Mercatorem abigunt? Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ?
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis & facere, & pati;
Virtutiſque viam deſerit arduæ?
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum

Digitized by Google

Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
 Summi materiam mali,
Mittamus. Scelerum si bene pœnitet,
 Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa; & teneræ nimis
 Mentes asperioribus
Firmandæ studiis. Nescit equo rudis
 Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior
 Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea!
 Quum perjura patris fides
Consortem socium fallat, & hospitem;
 Indignoque pecuniam
Heredi properet! Scilicet improbæ
 Crescunt divitiæ, tamen
Curtæ nescio quid semper abest rei.

Ode XXV.

DITHYRAMBUS.

Octaviani laudes, Baccho auspice, exequi meditatur.

Lib. 1. Ode 2.

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? quæ nemora, aut quos agor in specus,
 Velox mente nova? quibus
Antris, egregii Cæsaris audiar
 Æternum meditans decus
Stellis inserere, & concilio Jovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in jugis
 Exsomnis stupet Evyas,

Digitized by Google

Hebrum prospiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. Ut mihi devio
Rupes, & vacuum nemus
Mirari libet! ô Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM.

ODE XXVI.

Se jam senem factum amatoria arma Veneri dicare.

Lib. 1. Ode 9.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militavi non sine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia, & vectes, & arcus
Oppositis foribus minaces.
O quæ beatam, Diva, tenes Cyprum, &
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloën semel, arrogantem.

Digitized by Google

AD LÆLIAM GALLAM.

ODE XXVII.

Abeuntem secundis votis prosequutus, navigationis pericula, ac maximè Europes exemplum ipsi proponit.

Lib. I. Ode 2.

IMPIOS parræ recinentis omen
Ducit, & prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes:
Rumpit & serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagittæ
Terruit mannos. Ego cui timebo,
Providus auspex,
Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicumque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas;
Namque nec lævus vetat ire picus,
Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidat tumultu
Pronus Orion? Ego, quid sit ater
Adriæ, novi, sinus; & quid albus
Peccet Iapyx.
Hostium uxores, puerique cæcos
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.

Digitized by Google

Sic & Europe niveum doloso
Credidit tauro latus, & scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri, nihil astra præter
Vidit, & undas.
Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, Pater, ô relictum
Filiæ nomen, pietasque, dixit,
Victa furore.
Unde, quo veni? levis una mors est
Virginum culpæ, vigilansne ploro
Turpe commissum? an vitio carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua monstri.
Impudens liqui patrios Penates,
Impudens Orcum moror. O Deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda leones!
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque succus
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
Vilis Europe, pater urget absens:
Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta e-
lidere collum.
Sive te rupes, & acuta leto

Saxa

Digitized by Google

Saxa delectant, age, te procellæ
Crede veloci; nisi herile mavis
Carpere pensum,
Regius sanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu:
Mox ubi lusit satis; abstineto,
Dixit, irarum, calidæque rixæ,
Quum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis esse nescis.
Mitte singultus; bene ferre magnam
Disce fortunam; tua sectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN.

ODE XXVIII.

Ad transigenda hilariter Neptunalia in ejus domum se invitat.

Lib. 1. Ode 3.

FESTO quid potius die
Neptuni facias? prome reconditum,
Lyde strenua, Cæcubum;
Munitæque adhibe vim sapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis; ac, veluti stet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli Consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereidum comas;

Digitized by Google

Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris spicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis visit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque Nenia.

AD MÆCENATEM.

ODE XXIX.

Invitat ad frugalem cœnam, et ut anxias de rebus futuris curas omittat, sapienter admonet.

Lib. I. Ode 9.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me est: eripe te moræ,
Ne semper udum Tibur, & Æsulæ
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga patricidæ.
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis;
Omitte mirari beatæ
Fumum, & opes, strepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis, & ostro,
Solicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedes pater
Ostendit ignem; jam Procyon furit,
Et stella vesani Leonis,
Sole dies referente siccos.

Digitized by Google

Jam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quærit, & horridi
Dumeta Sylvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu, civitatem quis deceat status,
Curas; & Orbis solicitus, times
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaïsque discors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus,
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest, memento
Componere æquus: cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etrus-
cum in mare, nunc lapides adesos,
Stirpesque raptas, & pecus, & domos
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinæque sylvæ,
Quum fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens sui
Lætusque degit, cui licet, in diem
Dixisse, Vixi. Cras vel atra
Nube polum Pater occupato,
Vel sole puro; non tamen irritum
Quodcunque retro est, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.
Non est meum, si mugiat Africis

Digitized by Google

Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere, & votis pacisci,
Ne Cypriæ, Syriæque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, geminusque Pollux.

Ode XXX.

Famæ perennitatem sibi ab suis versibus pollicetur.

Lib. 1. Ode 1.

Exegi monumentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam. Usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Finis tertii Libri Lyricorum.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI
ODARUM
LIBER IV.

AD VENEREM.

ODE I.

Se jam ea ætate esse, ut à rebus Venereis alieno animo esse debeat.

Lib. 1. Ode 3.

Intermissa Venus diu,
Rursus bella moves? parce, precor, precor;
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. Desine, dulcium
Mater sæva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus

Digitized by Google

Jam durum imperiis: abi
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domo
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comessabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
Et pro solicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late signa feret militiæ tuæ.
Et quandoque potentior
Largis muneribus riserit æmuli,
Albanos prope, te, lacus
Ponet marmoream, sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
Duces thura; lyræque, & Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
In morem Saliûm ter quatient humum.
Me nec fœmina, nec puer
Jam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero;
Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu, Ligurine, cur
Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somniis
Jam captum teneo; jam volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Digitized by Google

AD JULUM ANTONIUM.

ODE II.

Invitatus Horatius ad Augusti victorias carmine Pindarico celebrandas, ita se excusat ut id ipsum maximè præstet quod videtur detrectare.

Lib. 1. Ode 2.

PINDARUM quisquis studet æmulari, I-
ule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet, immensusque ruit profundo
Pindarus ore:
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numerisque fertur
Lege solutis:
Seu Deos, Regesque canit, Deorum
Sanguinem, per quos cecidere justa
Morte Centauri; cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ.
Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœlestes; pugilemve, equumve
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat:
Flebili sponsæ juvenemve raptum
Plorat; & vires, animumque, moresque aureos deducit in astra, nigroque invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura cycnum,

Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus; ego, apis Matinæ
More, modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operósa parvus
Carmína fingo.
Concines majore Poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum, meritá decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus, meliusve terris
Fata donavere, bonique Divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.
Concines lætosque dies, & Urbis
Publicum ludum super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meæ (si quid loquor audiendum)
Vocis accedet bona pars; &, ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
Cæsare felix.
Tumque dum procedet, Io Triumphe
Non semel dicemus, Io Triumphe,
Civitas omnis; dabimusque Divis
Thura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccæ,
Me tener solvet vitulus, relicta
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota;
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cetera fulvus.

Digitized by Google

AD MELPOMENEN.

ODE III.

Acceptum illi refert quòd aliquem inter Poëtas numerum & locum obtineat.

Lib. 1. Ode 3.

QUEM tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem; non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed quæ Tibur aquæ fertile perfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros;
Et jam dente minus mordeor invido.
O, testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas;
O, mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum;
Totum muneris hoc tui est,
Quod monstror digito prætereuntium
Romanæ fidicen lyræ;
Quod spiro, & placeo, si placeo, tuum est.

Digitized by Google

ODE IV.

Claudii Drusi Neronis de Vindelicis victoriam celebrat.

Lib. 1. Ode 9.

QUALEM ministrum fulminis alitem,
(Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permisit, expertum fidelem
Jupiter in Ganymede flavo)
Olim juventas, & patrius vigor
Nido laborum propulit inscium;
Vernisque jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti paventem: mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam jamque depulsum leonem,
Dente novo peritura vidit:
Videre Rhætis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici: (quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli;
Nec scire fas est omnia.) Sed diu
Lateque victrices catervæ,
Consiliis juvenis repressæ,
Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Digitized by Google

Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam;
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Indecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, ô Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Devictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma risit adorea:
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, & impio
Vastata Pœnorum tumultu
Fana Deos habuere rectos;
Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere, & effugere est triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis æquoribus, sacra,
Natosque, maturosque patres
Pertulit Ausonias ad urbes;
Duris ut ilex tonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes, animumque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem;
Monstrumve summisere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merses profundo, pulchrior evenit:

Digitized by Google

Luctere, multa proruit integrum
Cum laude victorem, geritque
Prælia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam superbos: Occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemto.
Nil Claudiæ non perficient manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expediunt per acuta belli.

***********:***********

AD AUGUSTUM.

ODE V.

Ut reditum in Urbem maturet.

Lib. 1. Ode 6.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ
Custos gentis, abes jam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ.
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet à domo,
Votis, ominibusque, & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet;
Sic desideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.

Digitized by Google

Tutus bos etenim prata perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas;
Pacatum volitant per mare navitæ;
　　Culpari metuit fides;
Nullis polluitur casta domus stupris;
Mos, & lex maculosum edomuit nefas;
Laudantur simili prole puerperæ;
　　Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
　　Bellum curet Iberiæ?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
　　Te mensis adhibet Deum.
Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris; & Laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris,
　　Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam, dux bone, ferias
Præstes Hesperiæ! dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
　　Quum sol Oceano subest.

Ode VI.

Apollinis & Dianæ laudes hæc Ode canit, quæ est carmen seculare.

Lib. I. Ode 2.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit, & Trojæ prope victor altæ
　　Phthius Achilles,

Digitized by Google

Ceteris major, tibi miles impar,
Filius quamvis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille, non inclusus equo, Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo;
Nî tuis victus, Venerisque gratæ
Vocibus Divûm pater annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camœnæ,
Levis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas, & cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum.
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.
Nupta jam dices, ego Dis amicum,

Digitized by Google

Seculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

AD L. MANLIUM TORQUATUM.

ODE VII.

Illum, propositâ mortis necessitate, ad hilariter jucundeque vivendum invitat.

Primus versus est Heroïcus Hexameter,
Secundus versus est dimidium Pentametri Elegiaci.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
Arboribusque comæ.
Mutat terra vices, & decrescentia ripas
Flumina prætereunt:
Gratia cum Nymphis, geminisque sororibus, audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne speres, monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris; ver proterit æstas,
Interitura, simul
Pomifer autumnus fruges effuderit; & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ:
Nos ubi decidimus
Quo pius Æneas, quo Tullus dives, & Ancus,
Pulvis, & umbra sumus.
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico

Quæ dederis animo.
Quum ſemel occideris, & de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas:
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD C. MARTIUM CENSORINUM.

ODE VIII.

Immortalitatem penes Poëtas eſſe.

Lib. I. Ode I.

DONAREM pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum, neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas;
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus, carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ;
Non impendia Carthaginis impiæ,
Ejus, qui domita nomen ab Africa

Lucratus

Digitized by Google

Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque,
Si chartæ sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ,
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus consecrat Insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori,
Cœlo Musa beat: sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM.

ODE IX.

Ejus nomen suis carminibus ab hominum oblivione conatur vindicare.

Lib. 1. Ode 9.

NE forte credas interitura, quæ
Longe sonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, & Alcæi minaces,
Stesichorique graves Camœnæ.

K

Digitized by Google

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit ætas: spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non sola comtos arsit adulteri
Crines, & aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus, Sthenelusve solus
Dicenda Musis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus, puerisque, primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi, sed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.
Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum silebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus, dubiisque rectus;
Vindex avaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ;
Consulque non unius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Judex honestum prætulit utili, &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
Non, possidentem multa, vocaveris

Digitized by Google

Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus sapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejusque leto flagitium timet.
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

AD LIGURINUM.

ODE X.

Monet ut ætatis flore utatur.

Lib. I. Ode 11.

O CRUDELIS adhuc, & Veneris muneribus potens,
Insperata tuæ quum veniet pluma superbiæ;
Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
Nunc & qui color est Puniceæ flore prior rosæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam,
Dices, heu! (quoties te in speculo videris alterum)
Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Digitized by Google

AD PHYLLIDEM.

ODE XI.

Invitat eam ad epulas die natali Mæcenatis.

Lib. 1. Ode 2.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis,
Est ederæ vis
Multa, qua crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara, castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.
Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ;
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendæ,
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Jure solennis mihi, sanctiorque
Pene natali proprio, quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit,
Non tuæ sortis juvenem, puella
Dives, & lasciva, tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambustus Phaëthon avaras
Spes; & exemplum grave præbet ales

Digitized by Google

Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna sequare; &, ultra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. Age jam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. Minuentur atræ
Carmine curæ.

AD PUBLIUM VIRGILIUM MARONEM.

ODE XII.

Illum ad cœnam vocat, eâ lege ut suam secum adferat Symbolam.

Lib. 1. Ode 6.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hyberna nive turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens
Infelix avis, & Cecropiæ domûs
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina fistula;
Delectantque Deum, cui pecus & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora, Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum

Si gestis, juvenum nobilium cliens,
    Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis;
Spes donare novas largus, amaraque
    Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
    Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & studium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem.
    Dulce est desipere in loco.

AD LYCEN.

ODE XIII.

Insultat ei, quòd jam anus fiat, & libidine flagrans à juvenibus contemnatur.

Lib. 1. Ode 5.

AUDIVERE, Lyce, Dî mea vota, Dî
Audivere, Lyce: fis anus, & tamen
  Vis formosa videri,
    Ludisque, & bibis impudens;
Et cantu tremulo, pota, Cupidinem
Lentum solicitas. Ille virentis, &
  Doctæ psallere Chiæ
    Pulchris excubat in genis.
Importunus enim transvolat aridas
Quercus, & refugit te, quia luridi
  Dentes, te quia rugæ
    Turpant, & capitis nives.

Digitized by Google

Nec Coæ referant jam tibi purpuræ,
Nec cari lapides; tempora quæ semel
Notis condita fastis
Inclusit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quo color? heu! decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quæ spirabat amores?
Quæ me surpuerat mihi,
Felix post Cynaram, notaque, & artium
Gratarum facies? sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen;
Possent ut juvenes visere fervidi,
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

****

AD AUGUSTUM.

ODE XIV.

Drusi de Vindelicis, at præsertim Tiberii de Rhætis victorias, Augusti auspiciis ac felicitati adscribit.

Lib. 1. Ode 9.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos, memoresque fastos
Æternet? O qua sol habitabiles
Illustrat oras, maxime Principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte posses: milite nam tuo

Drusus Genaunos, implacidum genus,
Breunosque veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis
Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave prœlium
Commisit, immanesque Rhætos
Auspiciis pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis undas
Exercet Auster, Pleïadum choro
Scindente nubes; impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Quum sævit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris;
Ut Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu;
Primosque, & extremos metendo,
Stravit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
Præbente Divos. Nam tibi, quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præsens
Italiæ, dominæque Romæ.
Te, fontium qui celat origines,
Nilusque, & Ister, te rapidus Tigris,

Te

Digitized by Google

Te, belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis;
Te, non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ;
Te cæde gaudentes Sicambri
Compositis venerantur armis.

ODE XV.

Augusto Pacifico.

Lib. 1. Ode 9.

PHŒBUS volentem prœlia me loqui,
Victas & urbes, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. Tua, Cæsar, ætas
Fruges & agris retulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi,
Derepta Parthorum superbis
Postibus, & vacuum duellis
Janum Quirini clausit; & ordinem
Rectum evaganti fræna licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Crevere vires, famaque, & imperî
Porrecta majestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non furor
Civilis, aut vis exiget otium:
Non ira, quæ procudit enses,
Et miseras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia: non Getæ,

Digitized by Google

Non Seres, infidive Persæ,
Non Tanaim prope flumen orti.
Nosque & profestis lucibus, & sacris,
Inter jocosi munera Liberi,
Cum prole, matronisque nostris,
Rite Deos prius apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remisto carmine tibiis,
Trojamque, & Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

Finis quarti Libri Lyricorum.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI
ODARUM
LIBER V.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM.

ODE I.

Ad bellum Actiacum profecturo comitem se offert.

∪ – | ∪ – | ∪ – | ∪ – | ∪ – | ∪ ∪
∪ – | ∪ – | ∪ – | ∪ ∪

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstite
Jucunda: si contra, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium,

Non dulce, nisi tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
Feremus: & te vel per Alpium juga,
Inhospitalem & Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis, ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut assidens implumibus pullis avis,
Serpentium allapsus timet
Magis relictis: non, ut adsit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur mea;
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascuis;
Nec ut superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit: haud paravero
Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,
Discinctus aut perdam ut nepos.

ODE II.

Alphius fœnerator, velut artis suæ pertæsus, laudat vitam rusticam; sed mox, avaritiâ victus, ad ingenium & pristinam vivendi rationem redit.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare;
Forumque vitat, & superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos,
Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit;
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges;
Aut pressa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oves.
Vel quum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam purpuræ!
Qua muneretur te, Priape, & te, pater
Sylvane, tutor finium.
Libet jacere, modo sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ,
Queruntur in sylvis aves;
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.

Digitized by Google

At quum tonantis annus hybernus Jovis
    Imbres, nivesque comparat;
Aut trudit acres hinc & hinc multa cane
    Apros in obstantes plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
    Turdis edacibus dolos;
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem,
    Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
    Hæc inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem juvans
    Domum, atque dulces liberos,
(Sabina qualis, aut perusta solibus
    Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetustis extruat lignis focum,
    Lassi sub adventum viri;
Claudensque textis cratibus lætum pecus,
    Distenta siccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
    Dapes inemtas apparet:
Non me Lucrina juverint conchylia,
    Magisve rhombus, aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
    Hyems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
    Non attagen Ionicus,
Jucundior, quam lecta de pinguissimis
    Oliva ramis arborum;
Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
    Malvæ salubres corpori;
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
    Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat pastas oves
    Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
    Collo trahentes languido,
Positosque vernas, ditis examen domûs,

Digitized by Google

Circum renidentes Lares!
Hæc ubi loquutus fœnerator Alphius,
Jam jam futurus rusticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam,
Quærit Calendis ponere.

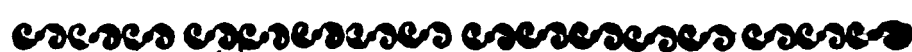

AD MÆCENATEM.

ODE III.

Esus allii detestatio.

PARENTIS olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edat cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni sævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit hoc Iasonem;
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ;
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocose Mæcenas, precor
Manum puella suavio opponat tuo,
Extrema & in sponda cubet.

AD VOLTEIUM MENAM LIBERTUM POMPEII MAGNI.

ODE IV.

In istius, ex mutatâ conditione, arrogantiam invehitur.

LUPIS, & agnis quanta sortito obtigit,
  Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
  Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
  Fortuna non mutat genus.
Videsne, Sacram metiente te viam,
  Cum bis trium ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
  Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic Triumviralibus,
  Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
  Et Appiam mannis terit:
Sedilibusque magnus in primis Eques,
  Othône contemtô, sedet.
Quid attinet tot rostra navium gravi
  Ærata duci pondere
Contra latrones, atque servilem manum,
  Hoc, hoc Tribuno militum?

Digitized by Google

ODE V.

Pueri in Canidiam veneficam dira.

AT (ô Deorum quidquid in Cœlo regit
Terras, & humanum genus !)
Quid iste fert tumultus ? & quid omnium
Vultus in unum me truces ?
Per liberos te, si vocata partubus
Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpuræ decus precor ;
Per improbaturum hæc Jovem ;
Quid ut noverca me intueris, aut uti
Petita ferro bellua ?
Ut hæc trementi questus ore, constitit
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora :
Canidia brevibus implicata viperis
Crines, & incomtum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
Jubet cupressus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ sanguine,
Plumamque nocturnæ strigis,
Herbasque, quas Iolcos, atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis, ut marinus, asperis,
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum

Digitized by Google

Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo posset infossus puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori spectaculo:
Quum promineret ore, quantum extant aqua
Suspensa mento corpora:
Exsucta uti medulla, & aridum jecur,
Amoris esset poculum;
Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.
Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum,
Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunamque Cœlo deripit.
Hic irresectum sæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitræ,
Nox, & Diana, quæ silentium regis,
Arcana quum fiunt sacra,
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos
Iram, atque numen vertite.
Formidolosis dum latent sylvis feræ,
Dulci sopore languidæ,
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburanæ canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meæ laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent,
Quibus superbam fugit ulta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis

Digitized by Google

Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris carmine.
Non usitatis, Vare, potionibus
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres; nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Fastidienti poculum;
Priusque Cœlum sidet inferius mari,
Tellure porrecta super,
Quam non amore sic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias;
Sed dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces.
Venena, magnum fas, nefasque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire jussus exspiravero,
Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbra curvis unguibus;
Quæ vis Deorum est Manium!
Et inquietis assidens præcordiis,
Pavore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, & hinc saxis petens
Contundet obscœnas anus.
Post, insepulta membra different lupi,
Et Esquilinæ alites:
Neque hoc parentes, heu! mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

Digitized by Google

IN CASSIUM SEVERUM.

ODE VI.

Maledico minatur ultionem.

QUID immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
Quæcunque præcedet fera.
Tu quum timenda voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave, namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

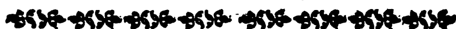
ODE VII.

AD ROMANOS bellum civile redintegrantes.

QUO, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis, atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?

Digitized by Google

Non ut superbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret,
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via,
Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Nunquam, nisi in dispar, feris.
Furorne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent, & albus ora pallor inficit,
Mentesque perculsæ stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternæ necis,
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

ODE VIII.

In anum libidinosam.

ROGARE longo putidam te seculo,
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater, & rugis vetus
Frontem senectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis.
Sed incitat me pectus, & mammæ putres,
Equina quales ubera;
Venterque mollis, & femur tumentibus
Exile suris additum.
Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum;
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta baccis ambulet.

Digitized by Google

Quid, quod libelli Stoici inter sericos
    Jacere pulvillos amant?
Illiteratis num minus nervi rigent,
    Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo provoces ab inguine,
    Ore allaborandum est tibi.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM.

ODE IX.

Actiacæ victoriæ primordia celebrat.

QUANDO repostum Cæcubum ad festas dapes,
    Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta, sic Jovi gratum, domo,
    Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
    Hac Dorium, illis Barbarum?
Ut nuper, actus quum freto Neptunius
    Dux fugit, ustis navibus,
Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
    Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu, posteri negabitis!)
    Emancipatus fœminæ,
Fert vallum, & arma miles, & spadonibus
    Servire rugosis potest;
Interque signa turpe militaria
    Sol aspicit conopeum.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
    Galli canentes Cæsarem;
Hostiliumque navium portu latent
    Puppes sinistrorsum sitæ,
Io, Triumphe, tu moraris aureos

Digitized by Google

Currus, & intactas boves.
Io, Triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportasti ducem,
Neque Africanum, cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.
Terra, marique victus hostis, Punico
Lugubre mutavit sagum:
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia;
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam, metumque Cæsaris rerum juvat
Dulci Lyæo solvere.

IN MÆVIUM POETAM.

ODE X.

Ipsi naufragium imprecatur.

Mala soluta navis exit alite,
Ferens olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
Auster, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverso mari,
Fractosque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
Qua tristis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,

Digitized by Google

Quam Graia victorum manus,
Quum Pallas usto vertit iram ab Ilio
In impiam Ajacis ratem.
O quantus instat navitis sudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
Preces & aversum ad Jovem,
Ionius udo quum remugiens sinus
Noto carinam ruperit!
Opima quod si præda curvo littore
Porrecta mergos juveris,
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

AD PETTIUM.

ODE XI.

Se amore captum non posse ad versus faciendos operam & studium conferre.

Versus primus, ut *Ibis Liburnis inter alta navium.* Lib. 5. Od. 1. Secundus, ut *Arboribusque comæ.* Lib. 3. Ode 7. Tertius, ut is qui subjungitur in præcedentibus hujus libri.

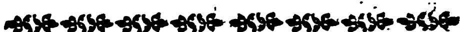
PETTI, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos,
Amore perculsum gravi;
Amore, qui me, præter omnes expetit
Mollibus in pueris,
Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere,
Sylvis honorem decutit.

Heu

Digitized by Google

Heu me, per urbem, nam pudet tanti mali,
Fabula quanta fui!
Conviviorum & pœnitet,
In queis amantem & languor, & silentium
Arguit, & latere
Petitus imo spiritus.
Contraque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium
Querebar, applorans tibi:
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod si meis inæstuet præcordiis
Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia,
Desinet imparibus
Certare summotus pudor.
Ubi hæc severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu, mihi postes, &, heu
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliæ graves:
Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

Digitized by Google

ODE XII.

In anum fœdam quæ illius amores ambiebat.

Lib. I. Ode 7.

QUID tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis, & quam malus undique membris
Crescit odor, quum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea quum sævis agitat fastidia verbis!
Inachia langues minus, ac me:
Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum,
Mollis opus. Pereat male, quæ te
Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem;
Quum mihi Cous adesset Amyntas,
Cujus in indomito constantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
Cui properabantur? tibi nempe,
Ne foret æquales inter conviva, magis quem
Diligeret mulier sua quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
Agna lupos, capreæque leones.

Digitized by Google

AD AMICUM.

ODE XIII.

Vitæ molestias vino, cantu, & amicorum alloquiis esse mitigandas.

Primus versus est Hexameter Heroïcus, } plane ut Lib.
Tertius est dimidium Pentametri Elegiaci, } 3. Ode 7.
Secundus est Iambus: ∪ — | ∪ — | — — | ∪ —

HORRIDA tempestas Cœlum contraxit, & imbres
Nivesque deducunt Jovem;
Nunc mare, nunc sylüæ
Threïcio Aquilone sonant: rapiamus, amice,
Occasionem de die;
Dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
Tu vina Torquato move
Consule pressa meo.
Cetera mitte loqui: Deus hæc fortasse benigna
Reducet in sedem vice.
Nunc & Achæmenia
Perfundi nardo juvat, & fide Cyllenea
Levare diris pectora
Solicitudinibus.
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
Invicte mortalis, Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois:
Unde tibi reditum curto subtemine Parcæ

Digitized by Google

Rupere, nec mater domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino, cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ, ac
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM.

ODE XIV.

Phrynes amorem obstare, quo minus Iambos promissos absolvat.

Ut duo priores versus præcedentis Odæ.

MOLLIS inertia cur tantum diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethæos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando:
Deus, Deus nam me vetat,
Inceptos, olim promissum carmen, Iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teium,
Qui persæpe cava testudine flevit amorem,
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser; quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua: me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

Digitized by Google

AD NEÆRAM.

ODE XV.

Non servatam ab ea fidem conqueritur.

Ut supra.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Quum tu, magnorum numen læsura Deorum,
In verba jurabas mea,
Arctius atque edera procera astringitur ilex,
Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion
Turbaret hybernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute, Neæra.
Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem;
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore & multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat;
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati;
Formaque vincas Nirea;
Eheu, translatos alio mœrebis amores:
Ast ego vicissim risero.

Digitized by Google

AD POPULUM ROMANUM.

ODE XVI.

Phocæorum exemplo Romam deserendam esse, quam Deorum ira bellis civilibus lacerandam objicit.

Primus quisque est Hexameter Heroïcus.
Secundus, ut *Ibis Liburnis &c.* Lib. 5. Ode 1.
Sed hic omnes Iambi puri sunt.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Novisque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibusque abominatus Annibal,
Impia perdemus devoti sanguinis ætas?
Ferisque rursus occupabitur solum?
Barbarus, heu! cineres insistet victor, & urbem
Eques sonante verberabit ungula?
Quæque carent ventis, & solibus, ossa Quirini,
(Nefas videre) dissipabit insolens?
Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars,
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: Phocæorum
Velut profugit execrata civitas;
Agros, atque Lares patrios, habitandaque fana,
Apris reliquit & rapacibus lupis:
Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? secunda

Digitized by Google

Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: simul imis saxa renarint
Vadis levata, ne redire sit nefas;
Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina;
In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Novaque monstra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
Adulteretur & columba milvio;
Credula nec ravos timeant armenta leones,
Ametque salsa levis hircus æquora.
Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis, & exspes
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
Etrusca præter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus: arva, beata
Petamus arva, divites & Insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea;
Germinat & nunquam fallentis termes olivæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
Laboriosa nec cohors Ulyssei.

Digitized by Google

Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret impotentia.
Jupiter illa piæ secrevit littora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum,
Ærea dehinc ferro duravit secula; quorum
Piis secunda, vate me, datur fuga.

ODE XVII.

Dialogus Canidiam inter et Horatium. Hic veniam ironicè petit à Canidiâ; Hæc se nunquam illi placatam fore respondet.

Ut *Ibis Liburnis &c.* Lib. 5. Ode 1.

HORATIUS.

JAM JAM efficaci do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per Proserpinæ,
Per & Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris,
Citumque retro solve, solve turbinem,
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Luxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis mœnibus rex procidit,
Heu! pervicacis ad pedes Achilleï.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Ulyssei,
Volente Circe, membra; tunc mens, & sonus
Relatus, atque notus in vultus honor.

Dedi

Digitized by Google

Dedi satis superque pœnarum tibi,
Amata nautis multum & institoribus.
Fugit juventas, & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida;
Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium:
Urget diem nox, & dies noctem; neque est
Levare tenta spiritu præcordia.
Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa dissilire nenia.
Quid amplius vis? ô mare, & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Furens in Ætna flamma: tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut quod me manet stipendium?
Effare, jussas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencis; sive mendaci lyra
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenæ Castor offensus vicem,
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) solve me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novendiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus, & puræ manus;
Tuusque venter partumeius, & tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exilis puerpera.

N

Digitized by Google

CANIDIA.

QUID obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hybernus salo.
Inultus ut tu riseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis;
Et Esquilini pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Novis ut usque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis;
Optat Prometheus obligatus aliti;
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere;
Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques;
Meæque terra cedet insolentiæ.
An quæ movere cereas imagines,
Ut ipse nosti curiosus, & polo
Deripere Lunam vocibus possum meis;
Possum crematos excitare mortuos,
Desiderique temperare pocula
Plorem artis in te nil valentis exitum?

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

CARMEN SECULARE.

Ut Lib. 1. Ode 2.

CHORUS PUERORUM ET PUELLARUM.

PHŒBE, sylvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date, quæ precamur
Tempore sacro,
Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas, puerosque castos,
Dis, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

CHORUS PUERORUM.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliusque & idem
Nasceris, possis nihil urbe Roma
Visere majus.

CHORUS PUELLARUM.

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis:
Diva, producas sobolem; patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Fœminis, prolisque novæ feraci
Lege marita.

N 2

Digitized by Google

UTERQUE CHORUS.

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequentes.
Vosque veraces cecinisse, Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum, pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
Et Jovis auræ.

CHORUS PUERORUM.

Condito mitis, placidusque telo,
Supplices audi pueros, Apollo.

CHORUS PUELLARUM.

Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.

UTERQUE CHORUS.

Roma si vestrum est opus, Iliæque
Littus Etruscum tenuere turmæ,
Jussa pars mutare lares, & urbem
Sospite cursu:
Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas patriæ superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:
Di probos mores docili juventæ,
Di senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis

Digitized by Google

Clarus Anchisæ, Venerisque sanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.
Jam mari, terraque manus potentes
Medus, Albanasque timet secures;
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi:
Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priscus, & neglecta redire virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.

CHORUS PUERORUM.

Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptusque novem Camœnis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus:
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper
Proroget ævum.

CHORUS PUELLARUM.

Quæque Aventinum tenet, Algidumque,
Quindecim Diana preces Virorum
Curet, & votis puerorum amicas
Applicet aures.

UTERQUE CHORUS.

Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos,
Spem bonam, certamque domum reporto,
Doctus, & Phœbi chorus, & Dianæ
Dicere laudes.

Finis Lyricorum.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUINTI HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBRI IV,

Quorum duo Satirarum vulgò, duo Epistolarum inscribuntur.

N 4

Digitized by Google

Digitized by Google

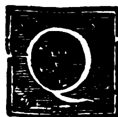

Q. HORATII FLACCI
SERMONUM,
SEU SATIRARUM
LIBER PRIMUS.

SATIRA I.

Omnibus, maximè verò avaris, sortem suam gravem esse.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat? Laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores! gravis armis

Digitized by Google

Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus austris,
Militia est potior: quid enim? concurritur? horæ
Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris, legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi
Quo rem deducam. Si quis Deus, en ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia,
Quid statis? nolint: atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet? neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Prætereo, ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? & pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro;
Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt; hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, quum sibi sint congesta cibaria: sicut
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri:
Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit, & illis utitur ante
Quæsitis, sapiens: quum te neque fervidus æstus
Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.

Digitized by Google

Quid juvat immensum te argenti pondus, & auri
Furtim defossa timidum deponere terra?
Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem:
At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiat venter plus ac meus: ut si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit: vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventis, jugera centum, an
Mille aret? at suave est de magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho; & dicas, magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere: eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum, decepta cupidine falso,
Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? jubeas miserum esse libenter,
Quatenus id facit. Ut quidam memoratur Athenis
Sordidus, ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me sibilat, at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina .... quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur. Congestis undique saccis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus, quem præbeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius; adde,
Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque, diesque

Digitized by Google

Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius lecto casus te affixit, habes qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget ut te
Suscitet, ac natis reddat, carisque propinquis?
Non uxor salvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?
At si cognatos, nullo Natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
Infelix operam perdas: ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Denique sit finis quærendi; quoque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; & finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Ummidius quidam (non longa est fabula) dives,
Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret; ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victûs
Opprimeret, metuebat; at hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndariarum.
Quid mî igitur suades? ut vivam Nævius? aut sic
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere. Non ego, avarum
Quum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter Tanaïm quiddam, socerumque Visellî.
Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat? neque se majori pauperiorum
Turbæ compraret? hunc atque hunc superare laboret?
Sic festinanti semper locupletior obstat;

Digitized by Google

Ut quum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga, suos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
Jam satis est: ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATIRA II.

Improbos, dum vitia quædam declinant, in contraria incidere.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
Mœstum ac solicitum est cantoris morte Tigelli:
Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo, duramque famem depellere possit.
Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi,
Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis,
Quinas hic capiti mercedes exsecat, atque
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget.
Nomina sectatur, modo sumta veste virili,
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, simul atque audivit? at in se
Pro quæstu sumtum facit hic. Vix credere possis
Quam sibi non sit amicus; ita ut pater ille, Terenti

Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte: ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis. Hypsea cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes. O crus, ô brachia! verum
Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,
Cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, & circumdata palla;
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
Metiri possis oculo latus; an tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem ostendi? *Leporem venator ut alta*
In nive sectatur, positum sic tangere nolit:
Cantat, & apponit: *Meus est amor huic similis: nam*
Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atque æstus, curasque graves è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit Natura modum? quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodest, & inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pavonem, rhombumque? tument tibi quum inguina, num, si
Ancilla, aut verna est præsto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego; namque parabilem amo venerem, facilemque.
Illam, *post paulo*, *sed pluris*, *si exierit vir*:
Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neque magno

Stet

Stet pretio, neque cunctetur, quum est jussa, venire.
Candida, rectaque sit; munda hactenus, ut neque longa,
Nec magis alba velit, quam det Natura, videri.
Hæc ubi suppofuit dextro corpus mihi lævum,
Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor ne, dum futuo, vir rure recurrat,
Janua frangatur, latret canis, undique magno
Pulsa domus strepitu resonet; vel pallida lecto
Desiliat mulier, miseram se conscia clamet;
Cruribus hæc metuat, doti deprensa, egomet mî.
Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprehendi miserum est: Fabio vel judice vincam.

SATIRA III.

In amicorum vitiis connivendum, neque peccata omnia in scelerum numero ponenda.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati;
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non
Quidquam proficeret; si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala iteraret, Io Bacche, modo summa
Voce, modo hac resonat chordis quæ quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi. Sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui
Junonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens: modo, sit mihi mensa tripes, et

Digitized by Google

Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
Mane; diem totum stertebat. Nil fuit unquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi, quid tu?
Nullane habes vitia? imo alia, & fortasse minora.
Mænius absentem Novium quum carperet: heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an, ut ignotum, dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus, & improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
Iracundior est paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri possit, eo quod
Rusticius tonso toga defluit, & male laxus
In pede calceus hæret; at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam: at tibi amicus, at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore: denique te ipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc prævertamur: amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Hagnes.
Vellem in amicitia sic erraremus, & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater ut nati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem
Appellat pætum pater; & pullum, male parvus
Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus; hunc, varum, distortis cruribus; illum
Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit? frugi dicatur. Ineptus,

Digitized by Google

Et jactantior hic paulo est? concinnus amicis
Postulat ut videatur. At est truculentior, atque
Plus æquo liber? simplex, fortisque habeatur.
Caldior est? acres inter numeretur. Opinor,
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus qui
Nobiscum vivit, multum demissus homo; illi
Tardo ac cognomen pingui damus. Hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum?
(Quum genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano,
Ac non incauto, fictum, astutumque vocamus.
Simplicior quis & est (qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi, Mæcenas) ut forte legentem,
Aut tacitum adpellet quovis sermone molestus:
Communi sensu plane caret, inquimus. Eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est,
Cum mea compenset vitiis bona: pluribus hisce,
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
Si volet; hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscat verrucis illius. Æquum est
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cetera item nequeunt stultis hærentia: cur non
Ponderibus, modulisque suis ratio utitur? ac, res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta coërcet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces, tepidumque ligurierit jus,
In cruce suffigat, Labeone insanior, inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius, atque
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus;
Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus:

Odisti, & fugis, ut Rusonem debitor æris;
Qui, nisi quum tristes misero venere Calendæ,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo historias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, furtum si fecerit? aut si
Prodiderit commissa fide? sponsumve negarit?
Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Quum ventum ad verum est: sensus, moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi prope mater, & æqui.
Quum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum, & turpe pecus, glandem, atque cubilia propter,
Unguibus, & pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
Donec verba, quibus voces, sensusque notarent,
Nominaque invenere. Dehinc absistere bello,
Oppida cœperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa; sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos venerem incertam rapientes, more ferarum,
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec Natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantumdem ut peccet, idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus sacra Divûm legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;

Digitized by Google

Ne scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam ut ferula cædas meritum majora subire
Verbera, non vereor: quum dicas esse pares res
Furta latrociniis, & magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est Rex:
Cur optas quod habes? Non nosti quid pater (inquit)
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam,
Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. Quo?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
Sutor erat: Sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam,
Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coërces,
Urgeris turba circum te stante, miserque
Rumperis, & latras, magnorum maxime Regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis; neque te quisquam stipator, ineptum
Præter Crispinum, sectabitur; & mihi dulces
Ignoscent, si quid peccaro stultus, amici;
Inque vicem illorum patiar delicta libenter;
Privatusque magis vivam te Rege beatus.

SATIRA IV.

Satiricorum poëtarum, ac suam præsertim in scribendo licentiam excusat.

EUPOLIS, atque Cratinus, Aristophanesque, poëtæ
Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus ac fur

Digitized by Google

Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce sequutus,
Mutatis tantum pedibus, numerisque; facetus,
Emunctæ naris, durus componere versus:
Nam fuit hoc vitiosus; in hora sæpe ducentos,
Ut magnum versus dictabat, stans pede in uno:
Quum flueret lutulentus, erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem:
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
Crispinus minimo me provocat: accipe, si vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Custodes; videamus uter plus scribere possit.
Dî bene fecerunt, inopis me, quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capsis, & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media arripe turba,
Aut ab avaritia, aut miser ambitione laborat:
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor, stupet Albius ære:
Hic mutat merces surgente à sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poëtam.
Fœnum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico;
Et, quodcunque semel chartis illeverit, omnes
Gestiet à furno redeuntes scire, lacuque,
Et pueros, & anus. Agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtis,

Excerpam numero: neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque, si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comœdia, necne poëma
Esset, quæsivere; quod acer spiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus inest, nisi quod pede certo
Differt sermoni sermo merus. At pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius, uxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis;
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa, modosque, &, quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, præponens ultima primis:
Non, ut si solvas, (*Postquam discordia tetra*
Belli ferratos postes, portasque refregit:)
Invenias etiam disjecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: alias, justum sit necne poëma:
Nunc illud tantum quæram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci male, cumque libellis?
Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis,
Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Cœli, Birrique, Latronum,
Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli.
Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus:

Digitized by Google

Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi; quique lavantes:
Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquit, & hoc studio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non visa potest; commissa tacere
Qui nequit, hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos,
Et quibus unus amet quavis aspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam: post, hunc quoque potus,
Condita quum verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,
Infesto nigris. Ego, si risi quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus & mordax videar tibi? mentio si qua
De capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit, defendas, ut tuus est mos:
Me Capitolinus convictore usus amico-
que à puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit; &, incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est
Ærugo mera: quod vitium procul afore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. Insuevit pater optimus hoc me
Ut fugerem, exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius, utqui
Farris

Digitized by Google

Farris inops? magnũ documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, Scetani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa quum venere uti
Possem; deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam, famamque tueri
Incolumem possim. Simul ac duraverit ætas
Membra, animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis: & sive jubebat
Ut facerem quid, habes auctorem quo facias hoc:
Unum ex judicibus selectis objiciebat:
Sive vetabat, an hoc inhonestum, & inutile factu
Necne sit, addubites; flagret rumore malo quum
Hic, atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, &, queis
Ignoscas, vitiis teneor. Fortassis & istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium. Neque enim, quum lectulus, aut me
Porticus excepit, desum mihi: Rectius hoc est:
Hoc faciens, vivam melius; sic dulcis amicis
Occurram. Hoc quidam non bellè: numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris; ubi quid datur oti,
Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum: cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi. Nam multo plures sumus; ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

Digitized by Google

SATIRA V.

Iter quoddam suum Româ Brundusium usque singulari festivitate describit.

EGRESSUM magna me excepit Aricia Roma
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longe doctissimus. Inde Forum Appî,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Præcinctis unum. Minus est gravis Appia tardis.
Hîc ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exspectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, & Cœlo diffundere signa parabat:
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle: trecentos inseris: ohe,
Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices, ranæque palustres
Avertunt somnos. Absentem ut cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. Tandem fessus dormire viator
Incipit; ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulæ, nautæque caput, lumbosque saligno
Fuste dolat. Quarta vix demum exponimur hora.
Ora, manusque tua lavimus, Feronia, lympha.
Millia tum pransi tria repimus, atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque

Digitized by Google

Legati, aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius, & Varius Sinuessæ, Virgiliusque
Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo, sanus, amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit; & Parochi, quæ debent, ligna, salemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Lusum it Mæcenas, dormitum ego, Virgiliusque:
Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quæ super est Caudî caupones. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam, Messique Cicirri,
Musa, velim memores; & quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messî clarum genus Osci,
Sarmenti domina extat. Ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus; & ipse
Messius, accipio, caput & movet. O, tua cornu
Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres, quum
Sic mutilus miniteris? At illi fœda cicatrix
Setosam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat,
Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicirrus ad hæc: donasset jamne catenam,

Digitized by Google

Ex voto Laribus, quærebat? scriba quod esset,
Nihilo deterius dominæ jus esse: rogabat
Denique, cur unquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo?
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
Pene arsit, macros dum turdos versat in igne:
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, servosque timentes
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus; & quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hîc ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto; somnus tamen aufert
Intentum Veneri: tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant, ventremque supinũ.
Quatuor hinc rapimur viginti & millia rhedis
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
Signis perfacile est. Venit vilissima rerum
Hîc aqua, sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator.
Nam Canusi lapidosus; aquæ non ditior urna,
Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior, via pejor ad usque
Bari mœnia piscosi. Dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusque, jocosque,
Dum flamma sine thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. Credat judæus Apella,

Digitized by Google

Non ego: namque Deos didici securũ agere ævum;
Nec, si quid miri faciat Natura, Deos id
Tristes ex alto Cœli demittere tecto.
Brundusium longæ finis chartæque, viæque.

SATIRA VI.

De verâ nobilitate.

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te;
Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent,
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum.
Quum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus. Persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tullî, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos:
Contra, Lævinum, Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fugit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse, notante
Judice, quo nosti, populo; qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus;
Qui stupet in titulis & imaginibus. Quid oportet
Vos facere, à vulgo longe longeque remotos?
Namque esto, populus Lævino mallet honorem
Quam Decio mandare novo; censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus;
Vel merito, quoniã in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tilli,
Sumere depositum clavum, fierique Tribunum?

Digitized by Google

Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris mediũ impediit crus
Pellibus, & latum demisit pectore clavum,
Audit continuo: Quis homo hic est? quo patre natus?
Ut si qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Ut cupiat formosus, eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura, quali pede, dente, capillo?
Sic qui promittit, cives, Urbem sibi curæ,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & quærere cogit?
Tunc Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
Dejicere è saxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu post me sedet uno;
Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus,
Et Messala videris. At hic, si plaustra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna sonabit
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo, libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum:
Nunc, quia, Mæcenas, tibi sum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana Tribuno.
Dissimile hoc illi est, quia non ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum,
Præsertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possit, casu quod te sortitus amicum:
Nulla etenim tibi me fors obtulit. Optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca loquutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro. Respondes (ut tuus est mos)

Pauca. Abeo, & revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita, & pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, (velut si
Egregio inspersos reprehendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra
Objiciet vere quisquam mihi: purus, & insons
(Ut me collaudem) si vivo, & carus amicis;
Causa fuit pater his, macro qui pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos, tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis Eques, atque Senator
Semet prognatos. Vestem, servosque sequentes,
In magno ut populo si quis vidisset, avita
Ex re præberi sumtus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi;
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor,
Mercedes sequerer, neque ego essem questus. Ob
hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me pœniteat sanum patris hujus; eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox, & ratio. Nam si Natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum quoscunque parentes
Optaret sibi quisque, meis contentus, honestos

Digitized by Google

Fascibus, & sellis nolim mihi sumere. Demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo; quod
Nollem onus (haud unquam solitus) portare molestum.
Nam mihi continuo major quærenda foret res,
Atque salutandi plures; ducendus & unus,
Et comes alter, uti ne solus, rusve, peregreve
exirem; plures calones, atque caballi
Pascendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum,
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tilli,
Quum Tiburte via Prætorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes, œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare Senator,
Millibus atque aliis, vivo. Quacunque libido est,
Incedo solus; percontor quanti olus, ac far;
Fallacem Circum, vespertinumque pererro
Sæpe forum; adsisto divinis: inde domum me
Ad porri, & ciceris refero laganique catinum.
Cœna ministratur pueris tribus, & lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: astat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non solicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam jaceo; post hanc vagor, aut ego lecto,
Aut scripto quod me tacitum juvet. Ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio Campum, lusumque trigonem.
Pransus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
Vita solutorum misera ambitione, gravique:
His me consolor, victurus suavius, ac si
Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuissent.

Digitized by Google

****

SATIRA VII.

Rupilii & Persii rixam facetè describit.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus, atque venenum
Ibrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas:
Durus homo,atque odio posset qui vincere Regem;
Confidens, tumidusque; adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. Inter
Hectora Priamiden,animosũ atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit. Duo si discordia verset inertes:
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco: discedat pigrior, ultra
Muneribus missis.) Bruto Prætore tenente
Ditem Asiam, Rupili & Persî par pugnat, uti non
Compositi melius cum Bitho Bacchius: in jus
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem, illum,
Invisum agricolis sidus, venisse. Ruebat
Flumen ut hybernum, fertur quo rara securis.
Tum Prænestinus salso, multumque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus

Digitized by Google

Vindemiator, & invictus, cui sæpe viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto
Persius, exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui Reges consuesti tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc (mihi crede)
tuorum est.

SATIRA VIII.

Conqueritur Priapus Esquilinum montem veneficarum incantationibus infestari.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Quum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furum, aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine palus;
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis considere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat, heredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari, qua modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum.
Quum mihi non tantum furesque, feræque suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
Quantum carminibus quæ versant atque venenis
Humanos animos. Has nullo perdere possum,
Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna decorũ

Digitized by Google

Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem; (pallor utrasque
Fecerat horrendas aspectu) scalpere terram
Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. Cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea; major
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, servilibus, ut quæ
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sævam
Altera Tisiphonem. Serpentes, atque videres
Infernas errare canes; Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniant mictum atque cacatum
Julius, & fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Sagana resonarint triste & acutum?
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris? & imagine cerea
Largior arserit ignis? & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus. At illæ currere in urbem.
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque, jocoque videres.

Digitized by Google

SATIRA IX.

Quantas ab importuni hominis loquacitate exsorbendas habuerit molestias.

IBAM forte via Sacra (ficut meus eft mos)
Nefcio quid meditans nugarum, totus in illis;
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu: Quid agis, dulciffime rerum?
Suaviter, ut nunc eft, inquam; & cupio omnia quæ vis.
Quum affectaretur: Num quid vis? occupo. At ille,
Noris nos, inquit, docti fumus. Hic ego, pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Mifere difcedere quærens,
Ire modo ocius, interdum confiftere, in aurem
Dicere nefcio quid puero. Quum fudor ad imos
Manaret talos: ô te, Bollane, cerebri
Felicem, aiebam tacitus. Quum quidlibet ille
Garriret, vicos, Urbem laudaret; ut illi
Nil refpondebam: Mifere cupis, inquit, abire;
Jamdudum video, fed nil agis, ufque tenebo;
Profequar hinc, quo nunc iter eft tibi. Nil opus eft te
Circumagi, quemdam volo vifere, non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæfaris hortos.
Nil habeo quod agam, & non fum piger, ufque fequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis afellus,
Quum gravius dorfo fubiit onus. Incipit ille:
Si bene me novi, non Vifcum pluris amicum,
Non Varium facies. Nam quis me fcribere plures
Aut citius poffit verfus; quis membra movere
Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto.

Digitized by Google

Interpellandi locus hîc erat: Eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſquam;
Omnes compoſui. Felices! nunc ego reſto:
Confice, namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit, mota divina anus urna.
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ, quarta jam parte diei
Præterita; & caſu, tunc reſpondere vadatus
Debebat: quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hîc ades. Inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura:
Et propero quo ſcis. Dubius ſum quid faciã, inquit:
Tene relinquam, an rem. Me, ſodes. Non faciam, ille,
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum eſt
Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum, & mentis bene ſanæ.
Nemo dexterius fortuna eſt uſus: Haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni
Summoſſes omnes. Non iſto vivitur illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis: nil mî officit, inquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior, eſt locus unicuique ſuus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. Velis tantummodo: quæ tua virtus,
Expugnabis, & eſt qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam; non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam; tempora quæram,
Occurram in triviis, deducam. Nil ſine magno

Digitized by Google

Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce,
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulchrè nosset. Consistimus. Unde venis? &,
Quo tendis? rogat, & respondet. Vellere cœpi,
Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.
Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene, sed meliori
Tempore dicam. Hodie tricesima sabbata: vin' tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Religio est. At mi: sum paulo infirmior, unus
Multorum. Ignosces, alias loquar. Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
Adversarius: &, quo tu turpissime? magna
Exclamat voce: &, licet antestari? Ego vero
Oppono auriculam: rapit in jus, clamor utrinque,
Undique concursus: sic me servavit Apollo.

SATIRA X.

Suum de Lucilio judicium tuetur, & egregia scribendarum Satirarum præcepta adspergit.

NEMPE incomposito dixi pede currere versus
Lucilî. Quis tam Lucilî fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? at idem quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cetera. Nam sic
Et Laberî mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris; & est quædam tamen hîc quoque virtus:
Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se

Digitized by Google

Impediat verbis lassas onerantibus aures:
Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocoso,
Defendente vicem modo Rhetoris, atque Poëtæ,
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
Fortius, & melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus Comœdia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
Nil præter Calvum, & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit. O seri studiorum, quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. At sermo lingua concinnus utraque
Suavior, ut Chiō nota si commista Falerni est.
Quum versus facias, teipsum percontor, an & quum
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriæque, patrisque Latini,
Quum Pedius causas exsudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
Atque ego quum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, quum somnia vera:
In sylvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rheni luteum caput, hæc ego ludo,
Quæ nec in æde sonent certantia judice Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterū spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani. Pollio regum
Facta canit, pede ter percusso: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camœnæ.

Digitized by Google

Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor. Neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam:
At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Accî?
Non ridet versus Ennî gravitate minores,
Quum de se loquitur, non ut majore reprensis.
Quid vetat & nosmet Lucilî scripta legentes,
Quærere num illius, num rerum dura negarit
Versiculos Natura magis factos, & euntes
Mollius, ac si quis pedibus quid claudere senis
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus. Etrusci
Quale fuit Cassî rapido ferventius amni
Ingenium; capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis, & urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Græcis intacti carminis auctor;
Quamque poëtarum seniorum turba; sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
Detereret sibi multa, recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur, & in versu faciendo
Sæpe caput scaberet, vivos & roderet ungues.
Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
Scripturus; neque te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. Nam satis est equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius; aut cruciet quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigellî?

Plotius,

Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus; & hæc utinam Viscorum laudet uterque.
Ambitione relegata, te dicere possum,
Pollio, te, Messala, tuo cum fratre; simulque
Vos Bibule, & Servi; simul his te, candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
Prudens prætereo; quibus hæc, sint qualiacunque,
Arridere velim; doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli,
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM,

SEU SATIRARUM

LIBER SECUNDUS.

SATIRA I.

Fingit se cum Trebatio deliberare utrum à scribendis satiris abstineat.

UNT quibus in satira videor nimis acer, & ultra
Legem intendere opus: sine nervis altera, quidquid
Composui, pars esse putat; similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,

Digitized by Google

Quid faciam, præſcribe. Quieſcas. Ne faciam, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream male, ſi non
Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto;
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. Neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen & juſtum poteras & ſcribere fortem,
Scipiadem, ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Quum res ipſa feret. Niſi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem:
Quum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, & odit?
Quid faciam? ſaltat Millonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis, ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba,
Lucili ritu, noſtrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi male ceſſerat, uſquam
Decurrens alio, neque ſi bene. Quo fit ut omnis
Votiva pateat, veluti deſcripta tabella,
Vita ſenis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps.
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis;
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum

Digitized by Google

Incuteret violenta. Sed hic ſtylus haud petet ultro
Quemquam animantem; & me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus, quem cur deſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? O pater, & rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, (melius non tangere, clamo)
Flebit, & inſignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur, & urnam;
Canidia Albuci, quibus eſt inimica, venenum;
Grande malum Turius, ſi quid, ſe judice, certes;
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc Natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. Unde, niſi intus
Monſtratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem. Nil faciet ſceleris pia dextera. Mirum:
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu mors atris circumvolat alis,
Dives, inops, Romæ, ſeu ſors ita juſſerit, exul,
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, color. O puer, ut ſis
Vitalis, metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid quum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem?
Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis? num Lælius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi? aut læſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim,
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.
Quin ubi ſe à vulgo, & ſcena, in ſecreta remorant
Virtus Scipiadæ, & mitis ſapientia Læli,
Nugari cum illo, & diſcincti ludere, donec

Digitized by Google

Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucilî censum, ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia; & fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido. Nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis, equidem nihil hinc diffingere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negotî
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
Judiciumque. Esto, si quis mala; sed bona si quis,
Judice condiderit laudatus Cæsare. Si quis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipse,
Solventur risu tabulæ; tu missus abibis.

****

SATIRA II.

De Frugalitate.

QUÆ virtus, & quanta, boni, sit vivere parvo?
(Nec meus hic sermo est, sed quem præcepit Ofellus,
Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
Discite, non inter lances, mensasque nitentes,
Quum stupet insanis acies fulgoribus, & quum
Adclinus falsis animus, meliora recusat:
Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito, vel, si Romana fatigat
Militia assuetum græcari: seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem;
Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco;
Quum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno

Digitized by Google

Ne biberis diluta. Foris eſt promus, & atrum
Defendens piſces hyemat mare, cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. Unde putas, aut
Quî partum? non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in te ipſo eſt: tu pulmentaria quære
Sudando. Pinguem vitiis, albumque nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, & picta pandat ſpectacula cauda;
Tanquam ad rem attineat quidquam. Num veſceris iſta,
Quam laudas, pluma? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil hac magis illa, &
Imparibus formis deceptum te patet. Eſto.
Unde datum ſentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas, inſane, trilibrem
Mullum; in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. Quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus ſtomachus raro vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait harpyiis gula digna rapacibus; at vos
Præſentes Auſtri coquite horum obſonia, quamvis
Putet aper, rhombuſque recens, mala copia quando
Ægrum ſolicitat ſtomachum; quum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum. Nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus: haud ita pridem
Galloni Prætoris erat acipenſere menſa
Infamis. Quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit prætorius. Ergo

Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu distabit, Ofello
Judice. Nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravus detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero dictum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas est, & sylvestria corna;
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales aliosve dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, & horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qui non offendet sordibus, atque
In neutram partem cultûs miser. Hic neque servis,
Albucî senis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; neque, sic ut simplex Nævius, unctam
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ, quantaque secum
Afferat. In primis valeas bene: nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius escæ,
Quæ simplex olim tibi sederit. At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides ut pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægravat unà,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam,
Sive diem festum rediens advexerit annus,
Seu recrerare volet tenuatum corpus; ubive
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,

Digitized by Google

Quam puer, & validus præsumis, mollitiem? seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia nasus
Illis nullus erat, sed, credo, hac mente, quod hospes
Tardius adveniens, vitiatum commodius quam
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande ferunt unà cum damno dedecus. Adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, quum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquis, Trausius istis
Jurgatur verbis; ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm? cur improbe caræ
Non aliquid Patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum recte tibi semper erunt res?
O magnus posthac inimicis risus! uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem, corpusque superbum;
An qui, contentus parvo, metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum,
Quam nunc accisis. Videas metato in agello
Cum pecore, & natis fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam præter olus, fumosæ cum pede pernæ.
Ac mihi seu longo post tempore venerat hospes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piscibus urbe petitis,
Sed

Sed pullo, atque hoedo. Tum pensilis uva secundas
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat culpa potare magistra:
Ac venerata Ceres ita culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractæ seria frontis.
Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum Natura neque illum,
Nec me, nec quemquam statuit. Nos expulit ille;
Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
Postremo expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius; sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATIRA III.

Colloquutus cum Horatio Damasippus hoc stoicæ philosophiæ paradoxum probat, omnes propemodum homines insanire.

SI raro scribes, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,
Iratus tibi quod vini, somnique benignus
Nil dignum sermone canas. Quid fiet? at ipsis
Saturnalibus huc fugisti sobrius, ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. Nil est.
Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries Dis, atque poëtis.
Atqui vultus erat multa, & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro;

Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras, virtute relicta?
Contemnere, miser. Vitanda est improba Siren
Desidia; aut, quidquid vita meliore parasti,
Ponendum æquo animo. Dî te, Damasippe, Deæque
Verum ob consilium donent tonsore. Sed unde
Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Janũ
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis: olim nam quærere amabam
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus ære,
Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam millia centum:
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram. Unde frequentia Mercuriali
Imposuere mihi cognomen compita. Novi;
Et morbi miror purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri, capitisque dolore:
Ut lethargicus hic, quum fit pugil, & medicum urget.
Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te
Frustrere: insanis & tu, stultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat: unde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus jussit sapientem pascere barbam,
Atque à Fabricio non tristem ponte reverti:
Nam male re gesta quum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit; & : Cave faxis
Te quidquam indignum. Pudor, inquit, te malus angit
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere. Hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus, & grex

Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula
Reges,
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe quare
Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut sylvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: unus utrique
Error, sed variis illudit partibus. Hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
Stultitiæ, nihilum metuenda timentis, ut ignes,
Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur.
Alterum & huic varium, & nihilo sapientius,
ignes
Per medios, fluviosque ruentis. Clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:
Hîc fossa est ingens, hîc rupes maxima, serva:
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Quum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. Huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
Integer est mentis Damasippi creditor? esto.
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tunc insanus eris, si acceperis? an magis excors,
Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio. Non est satis: adde Cicutæ.
Nodosi tabulas, centum mille adde catenas,
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus;
Quum rapies in jus, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxum, &, quum
volet, arbor.
Si male rem gerere, insani est; contra, bene sani;
Putidius multo cerebrum (mihi crede) Perillî est
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore;

Digitized by Google

Quisquis luxuria, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo calet. Huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est hellebori multo pars maxima avaris;
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberî summam incidere sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî;
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui; ne sis patruus mihi. Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidisse. Quid ergo
Sensit, quum summam patrimonî insculpere saxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius, ut si
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid simile isti
Græcus Aristippus, qui servos projicere aurum
In media jussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes? uter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec studio citharæ, nec musæ deditus ulli;
Si scalpra & formas, non sutor; nautica vela,
Aversus mercaturis; delirus, & amens
Undique dicatur merito: qui discrepat istis
Qui nummos, aurumque recondit, nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet, longo cum fuste, neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris:
Si positis intus Chii, veterisque Falerni

Mille cadis (nihil est, tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet, unde-
octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum, ac tinearum epulæ, putrescat in arca,
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat heres,
Dîs inimice senex, custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summæ curtabit quisque dierum,
Ungere si caules oleo meliore, caputque
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servosve tuo quos ære pararis;
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente?
Ac non ante malis dementem actum furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sane fecit quod tu reprendere possis:
Non Pyladen ferro violare aususve sororem est
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc, furiam, hunc, aliud, jussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres
Jam circum loculos, & claves lætus, ovansque
Curreret. Hunc medicus multum celer, atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures

Digitized by Google

Ad numerandum. Hominem sic erigit: Addit & illud,
Ni tua custodis, avidus jam jam auferet heres.
Men'vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus, atque
Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum sume hoc ptisanarium oryzæ.
Quanti emtum? Parvo. Quanti ergo? octussibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis peream, anne rapinis?
Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
Stultus, & insanus. Quid? si quis non sit avarus,
Continuo sanus? Minime. Cur, Stoïce? Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Recte est igitur, surgetque? Negabit:
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus, & audax.
Naviget Anticyram. Quid enim differt, balathroni
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo prædia dives,
Antiquo censu, natis divisse duobus
Fertur; & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;
Extimui ne vos ageret vesania discors,
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas, tu, ne majus facias id
Quod satis esse putat pater, & Natura coërcet.
Præterea ne vos titillet gloria, jure-
jurando obstringam ambo: uter Ædilis, fueritve
Vestrûm Prætor, is intestabilis, & sacer esto.
In cicere, atque faba bona tu perdasque lupinis,
Latus ut in Circo spatiere, & aheneus ut stes,

Digitized by Google

Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex sum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito; ac si cui videor non justus, inulto
Dicere, quæ sentit, permitto. Maxime regum,
Di tibi dent capta classem reducere Troja!
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties servatis clarus Achivis?
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclytũ Ulyssem,
Et Menelaum unà mecum se occidere clamans.
Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras, spargisque molâ caput, improbe, salsa,
Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim Ajax
Fecit, quum stravit ferro pecus? abstinuit vim
Uxore, & nato, mala multa precatus Atridis.
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulyssem.
Verum ego, ut hærentes adverso littore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.
Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
Qui species alias veri, scelerisque, tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur; atque,
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? & purum est vitio, tibi quum tumidum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, ut natæ, paret, ancillas paret, aurum;
Pupam, aut pupillam appellet; fortique marito
Destinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Prætor; & ad sanos abeat tutela propinquos:

Digitized by Google

Quid? si quis natam pro muta devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania. Qui sceleratus,
Et furiosus erit. Cepit quem vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, luxuriam, & Nomentanum arripe
mecum;
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant. Quid tum? Venere fre-
quentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum; & vel nunc pete,
vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit æquus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego; tu pisces hyberno ex æquore verris;
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. Aufer,
Sume tibi decies; tibi tantumdem; tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
(Scilicet ut decies solidum exsorberet) aceto
Diluit insignem baccam: qui sanior ac si
Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coëmtas:
Quorsum abeant? sanin? creta, an carbone no-
tandi?
Ædificare casas, plaustello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum, amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare:

Digitized by Google

Nec quidquam differre, utrumne in pulvere trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores: quæro, faciasne quod olim
Mutatus Polemo? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia; potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat:
Sume, Catelle; negat: si non des, optat. Amator
Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus; & hæret
Invisis foribus. Nec nunc, quum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret. Ecce
Servus, non paulo sapientior: O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione, modoque
Tractari non vult. In amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. Hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoque.
Quid? quum Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes si cameram percusti forte, penes te es?
Quid? quum balba feris annoso verba palato,
Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare. Modo (inquam)
Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Absolves hominem, & sceleris damnabis eumdem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lotis mane senex manibus currebat: &, unum,
(Quid tam magnum? addens) unum me surpite morti:
Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque

Digitized by Google

Auribus, atque oculis: mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, quum venderet. Hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit fœcunda in gente Meneni.
Jupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,
(Mater ait pueri menses jam quinque cubantis)
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. Casus, medicusve levarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore Deorum.
Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoïce, post damnum sic vendas omnia pluris!
Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum demens quum portat Agave
Nati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor, (liceat concedere veris)
Atque etiam insanum: tantum hoc edissere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primum
Ædificas, hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis, & idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum, & incessum. Qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verũ est,
Tantum dissimilem, & tanto certare minorem?
Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliserit. Illa rogare,
Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
Major. Dein: Num tantum? Major. Quum magis atque

Se magis inflaret; non, si te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc (hoc est, oleum adde camino)
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem. . . . Jam desine.
Cultum
Majorem censu. . . . Teneas, Damasippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores. . . .
O major tandem parcas, insane, minori.

SATIRA IV.

Catii nescio cujus fatuitatem irridet, qui summam hominis felicitatem in arte culinariâ poneret.

UNDE, & quo Catius? Non est mihi tempus, aventi
Ponere signa novis præceptis: qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, quum te sic tempore lævo
Interpellarim; sed des veniam bonus, oro.
Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive est naturæ hoc, sive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
Ede hominis nomen; simul &, Romanus, an hospes?
Ipsa memor præcepta canam, celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut succi melioris, & ut magis alta rotundis
Ponere. Namque marem cohibent callosa vitellũ.
Caule suburbano, qui siccis crevit in agris
Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris vivam musto mersare Falerno:

Digitized by Google

Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
Natura est, aliis male creditur. Ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendose; quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. Leni præcordia mulso
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mytulus, & viles pellent obstantia conchæ,
Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia Lunæ:
Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
Murice Baiano melior Lucrina peloris;
Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces averrere mensa,
Ignarum quibus est jus aptius, & quibus assis
Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
Umber, & iligna nutritus glande rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem.
Nam Laurens malus est, ulvis, & arundine pinguis.
Vinea summittit capreas non semper edules.
Fœcundi leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus, atque avibus quæ natura, & foret ætas,
Ante meum patuit nulli quæsita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantū crustula promit.
Nequaquam satis in re una consumere curam:
Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus olivo.
Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo:

Digitized by Google

Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. Perna magis ac magis hillis
Flagitat immorsus refici; quin omnia malit
Quaecunque immundis fervent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. Simplex è dulci constat olivo:
At pingui miscere mero, muriaque decebit,
Non alia quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie praestant. Venucula convenit ollis,
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus, & allec,
Primus & invenior piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Angustoque vagos pisces urgere catino.
Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit;
Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mattis, in scobe, quantus
Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam, sumtumque minorem
Haec habeant, tanto reprehendi justius illis,
Quae nisi divitibus nequeunt contingere mensis.
Docte Cati, per amicitiam, Divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantumdem juveris. Adde
Vultum, habitumque hominis, quem tu vidisse beatus,

BIBLIOTHECA BODLEIANA

Digitized by Google

Non magni pendis, quia contigit; at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

SATIRA V.

Hereditatum captatores quibus artibus uterentur faceto Ulyssem inter & Tiresiam dialogo exponit.

HOC quoque, Tiresia, præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus, atque modis...? Quid rides? Jamne, dolose,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus, inopsque domũ redeam, te vate; neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. Atqui
Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem missis ambagibus horres,
Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spurco Damæ latus? haud ita Trojæ
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias, ærisque ruam, dic augur, acervos.
Dixi equidem, & dico: captes astutus ubique
Testamenta senum; neu, si vafer unus & alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,

Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim,
Vivet uter locuples sine natis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor; fama civem, causaque priorem
Sperne, domi si natus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum cassa nuce pauperet. Hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum, atque
Pelliculam curare jube; fi cognitor ipse.
Persta, atque obdura, seu rubra canicula findet
Infantes statuas, seu pingui tentus omaso
Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet) ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?
Plures annabunt thynni, & cetaria crescent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara sublatus aletur, ne manifestum
Cœlibis obsequium nudet te, leniter in spem
Arrepe officiosus; ut & scribare secundus
Heres, &, si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias. Perraro hæc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, & tabulas à te removere memento;
Sic tamen ut limis rapias quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multisne coheres,
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinque viro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit risus Nasica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto

Digitized by Google

Demissum genus Ænea, tellure, marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet, tabulas socero dabit, atque
Ut legat orabit: multum Nasica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget, invenietque
Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.
Illud ad hæc jubeo: mulier si forte dolosa,
Libertusve senem delirum temperet, illis
Accedas socius; laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe, prius ipsum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
Laudato. Scortator erit? cave te roget, ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi est; quæ si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Ut canis a corio nunquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. Anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadaver,
Unctum oleo largo, nudis humeris tulit heres:
Scilicet elabi si posset mortua; credo
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito.
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem, & morosum offendes garrulus; ultro
Non etiam sileas. Davus sis comicus, atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare; mone, si increbruit aura,
Cautus uti velet carum caput; extrahe turba,
Oppositis humeris; aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, Ohe, jam
Ad cœlum manibus sublatis, dixerit, urge, &
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

Digitized by Google

Quum te servitio longo, curaque levarit,
Et certum vigilans, *quartæ esto partis Ulysses*,
Audieris, *heres*: Ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est! unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge subinde; &, si paulum potes, illacrymare. Est
Gaudia prudentum vultu celare. Sepulcrum
Commissum arbitrio, sine sordibus extrue, funus
Egregie factum laudet vicinia: si quis
Forte coheredum senior male tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domûs sit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperiosa trahit Proserpina: vive, valeque.

SATIRA VI.

Rusticani otii commoda cum urbanæ vitæ molestiis contendit.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum sylvæ super his foret. Auctius atque
Di melius fecere. Bene est. Nihil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem.
Si veneror stultus nihil horum: O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quæ mihi monstret! (ut illi,
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule) si, quod adest, gratum juvat: hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, & cetera, præter
Ingenium; utque soles, custos mihi maximus adsis.

Digitized by Google

Ergo ubi me in montes, & in arcem ex Urbe removi,
Quid prius illustrem satiris, Musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.

Matutine pater, seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Instituunt (sic Dîs placitum) tu carminis esto
Principium. Romæ sponsorem me rapis: eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge.
Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mî obsit, clare, certumque loquuto,
Luctandum in turba, facienda injuria tardis,
Quid tibi vis, quas res agis, insane? Improbus urget
Iratis precibus. Tu pulses omne quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras.
Hoc juvat, & melli est, non mentiar. At simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput, & circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.
De re communi scribæ magna, atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, experiar: Si vis, potes, addit, & instat,
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent:
Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subjectior in diem, & horam
Invidiæ. Noster ludos spectaverit unà,

Digitized by Google

Luserit in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus è Rostris manet per compita rumor:
Quicunque obvius est, me consulit: O bone, (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris derisor! At omnes Dî exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra
Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
Perditur hæc inter misero lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc somno, & inertibus horis
Ducere solicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes, cœnæque Deûm! quibus ipse, meique,
Ante Larem proprium vescor; vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,
Siccat inæquales calices conviva, solutus
Legibus insanis; seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis uvescit lætius. Ergo
Sermo oritur, non de villis, domibusve alienis;
Nec male, necne Lepos saltet; sed, quod magis ad nos
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati;
Quidve ad amicitias, usus rectumne trahat nos;
Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius, hæc inter, vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Nam si quis laudat Arelli
Solicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, & attentus quæsitis, ut tamen arctum

Digitized by Google

Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens varia fastidia cœna
Vincere tangentis male singula dente superbo;
Quum pater ipse domûs palea porrectus in horna
Esset ador, loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines, urbemque feris præponere sylvis?
Carpe viam, mihi crede, comes; terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
Aut magno, aut parvo lethi fuga. Quo, bone, circa
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus;
Vive memor quam sis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exilit; inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni subrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo, ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes; necnon verniliter ipsis
Fungitur officiis, prælibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit lætum convivam, quum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus; Haud mihi vita
Est opus hac, ait, & valeas; me sylva, cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

Digitized by Google

SATIRA VII.

Horatii servus libertate usus Saturnalitiâ festivè illum & acriter objurgat.

JAMDUDUM ausculto, & cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus, amicum
Mancipium domino, & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere, narra.
Pars hominum vitiis gaudet constanter, & urget
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
Cum tribus annellis, modo læva Priscus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas:
Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste.
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi justa chiragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit. Quanto constantior idem
In vitiis, tanto levius miser ac prior illo,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
Fortunam, & mores antiquæ plebis; & idem,
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse;
Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,

Digitized by Google

Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas, absentem rusticus Urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus, ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Convivam: Nemon' oleum feret ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugisque.
Mulvius & scurræ, tibi non referenda precati,
Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem; nasum nidore supinor;
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu, quum sis quod ego, & fortassis nequior, ultro
Insectere, velut melior? verbisque decoris
Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipso
Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere, manum, stomachumque teneto,
Dum quæ Crispini docuit me janitor edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter nostrûm cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, sub clara nuda lucerna
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit neque famosum, neque solicitum, ne
Ditior aut formæ melioris meiat eodem.
Tu, quum projectis insignibus, annulo equestri,
Romanoque habitu, prodis, ex judice, Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna,
Non es quod simulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari,
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangas caput? estne marito
Matronæ peccantis in ambos justa potestas?
In corruptorem vel justior? illa tamen se

Non habitu mutatve loco, peccatve superne,
Quum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famam.
Evasti? metues, credo, doctusque cavebis.
Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. ô toties servus! quæ bellua ruptis,
Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum mœchus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
Prætereo sapiens argentea. Tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frænis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam misera formide privet?
Adde super dictis, quod non levius valeat. Nam
Sive vicarius est, qui servo paret (uti mos
Vester ait) seu conservus, tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, sibique imperiosus;
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit semper fortuna. Potesne
Ex his ut proprium quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
Perfundit gelida; rursus vocat; eripe turpi
Colla jugo: liber, liber sum, dic age. Non quis:
Urget enim mentem dominus non lenis, & acres
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel quum Pausiaca torpes, insane, tabella,
Qui peccas minus atque ego? quum Fulvi, Rutubæque,

Digitized by Google

Aut Placideiani contento poplite miror
Prœlia, rubricâ picta aut carbone: velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri: nequam & cessator Davus; at ipse
Subtilis veterum judex & callidus audis.
Nil ego, si ductor libo fumante: tibi ingens
Virtus, atque animus cœnis responsat opimis.
Obsequium ventris mihi perniciosius est, cur?
Tergo plector enim. Qui tu impunitior illa
Quæ parvo sumi nequeunt obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtivam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil servile, gulæ parens, habet? adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere; teque ipsum vitas fugitivus, & erro,
Jam vino quærens, jam somno fallere curam;
Frustra: nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATIRA VIII.

Avarum ineptè prodigum falsè describit.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi convivam quærenti, dictus heri illic
De medio potare die. Sic ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Da, si grave non est,
Quæ prima iratum ventrem placaverit esca.
Inprimis Lucanus aper; leni fuit Austro
Captus,

Digitized by Google

Captus, ut aiebat cœnæ pater: acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum; siser, allec, fæcula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mansam pertersit, & alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cæcuba vina ferens, Alcon, Chium maris expers.
Hic herus, Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat, habemus utrumque:
Divitias miseras. Sed queis cœnantibus unà,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, & prope me Viscus Thurinus, & infra,
Si memini, Varius: cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas semel absorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret,
Indice monstraret digito. Nam cetera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces;
Longe dissimilem noto celantia succum;
Ut vel continuo patuit, quum passeris assi, atque inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni,
Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti;
Et calices poscit majores. Vertere pallor
Tum Parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
Potores, vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius, Balatroque, sequutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna natantes

In patina porrecta. Sub hoc herus: Hæc gravida, inquit,
Capta est, deterior post partum carne futura.
His mistum jus est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella; garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; (cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere; illotos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam testa marina remittit.
Interea suspensa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere. Quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
Te, Deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro, suspendens omnia naso,
Hæc est conditio vivendi, aiebat; eoque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine districtum; ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur; ut omnes
Præcincti recte pueri, comtique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si,
Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc: Tibi Di quæcunque preceris,
Commoda dent! ita vir bonus es, convivaque comis;
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres

Digitized by Google

Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe. Sed illa
Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo,
Naſidiene redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde ſequuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ficis paſtum jecur anſeris albæ,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit. Tum pectore aduſto
Vidimus & merulas poni, & ſine clune palumbes;
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum, &
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia adflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

SATIRARUM FINIS.

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER PRIMUS.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM.
EPISTOLA I.

Se, omissis versibus ludicris, totum esse in philosophiâ perdiscendâ, quæ frænare cupiditates, & omnia virtuti posthabere docet.

RIMA dicte mihi, summa dicende camœna,
Spectatum satis, & donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis

Digitized by Google

Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & versus, & cetera ludicra pono:
Quid verum, atque decens, curo & rogo, & omnis in hoc sum:
Condo, & compono quæ mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter,
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, & mersor civilibus undis,
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles;
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus submittere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque
Lenta videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quæ spem,
Consiliumque morantur agendi gnaviter id quod
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque,
Æque neglectum, pueris, senibusque nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam, solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeo ferus est ut non mitescere possit,

Digitized by Google

Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere; & sapientia prima,
Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
Quanto devites animi, capitisque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea quæ stulte miraris, & optas,
Discere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos, & circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius est auro argentum, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
Virtus post nummos. Hæc Janus summus ab imo
Prodocet; hæc recinunt juvenes dictata, senesque.
Est animus tibi, sunt mores, est lingua, fidesque,
Sed quadringentis sex septem millia desint,
Plebs eris. At pueri ludentes, *Rex eris*, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum
Nenia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis & decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui rem facias, rem,
Si possis, recte; si non, quocunque modo rem:
Ut propius spectes lacrymosa poëmata Pupî:
An qui Fortunæ te responsare superbæ
Liberum, & erectum præsens hortatur, & aptat?
Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar iisdem;
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam: *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum est capitum. Nam quid sequar,
aut quem?

Digitized by Google

Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis, & pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant.
Multis occulto creſcit res fœnore. Verum
Eſto aliis alios rebus, ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives, lacus & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri. Cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium, cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil cœlibe vita.
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores; conducto navigio æque
Nauſeat ac locuples, ducit quem priva triremis.
Si curatus inæquali tonſore capillos
Occurri, rides; ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar,
Rides: quid, mea quum pugnat ſententia ſecum?
Quod petiit, ſpernit; repetit quod nuper omiſit?
Æſtuat, & vitæ diſconvenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Inſanire putas ſolennia me; neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A Prætore dati: rerum tutela mearum
Quum ſis, & prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove: dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum,
Præcipue ſanus, niſi quum pituita moleſta eſt.

Digitized by Google

AD LOLLIUM.

EPISTOLA II.

Homerum præ Philosophis omnibus optimum esse virtutis magistrum declarat, & ad sapientiæ studium maturè capessendum hortatur.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi;
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum, & populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam;
Quod Paris, ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat & inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, & ira,
Iliacos intra muros peccatur & extra.
Rursum, quid virtus, & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem;
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes,
Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, & Circæ pocula nosti:
Quæ si cum sociis stultus, cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis, & excors;
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
Sponsi Penelopæ, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus æquo operata juventus,
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharæ cessantem ducere somnum.
* Ut jugulent hominem, surgunt de nocte latrones;
Ut te ipsum serves, non expergisceris? atqui
Si nolis sanus, cures hydropicus; & ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis, ac rebus honestis,
Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur,
Quæ lædunt oculum, festinas demere: si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet; sapere aude,
Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis; at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, & incultæ pacantur vomere sylvæ.
Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non æris acervus, & auri,
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit, juvat illum sic domus, aut res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagrum,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.
Sperne voluptates, nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget; certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis.
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,

* *Quo sequentes versus à 32. ad. 63. referendi sint, vide* Notas *Dan. Heinsii.*

Digitized by Google

Infectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est. Animum rege: qui nisi paret,
Imperat; hunc frænis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam qua monstrat eques. Venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in sylvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

****

AD JULIUM FLORUM.

EPISTOLA III.

Quædam de Tiberio ac suis ipsius amicis percontatus, Florum ad sapientiæ studium cohortatur.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius, Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia terras,
An pingues Asiæ campi, collesque morantur?
Quid studiosa cohors operū struit? hæc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis, & paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus, & rivos ausus apertos,
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
An tragica desævit, & ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,

Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo;
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat Cornicula risum,
Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen,
Prima feres ederæ victricis præmia. Quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium, parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curæ est
Quantæ conveniat Munatius. An male sarta
Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat
Indomita cervice feros, ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPISTOLA IV.

Dotes ejus prædicat, & propositâ mortis cogitatione ad hilaritatem convertit.

ALBI, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum sylvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente, bonoque est?
Non tu corpus eras sine pectore: Di tibi formam,

Digitized by Google

Di tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui sapere, & fari possit quæ sentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM.

EPISTOLA V.

Invitat eum ad frugalem cœnam, sed mundam & genialem.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
Mitte leves spes, & certamina divitiarum,
Et Moschi causam. Cras nato Cæsare festus
Dat veniam, somnumque dies; impune licebit
Æstivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunas, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. Potare, & spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit,
Spes jubet esse ratas, in prœlia trudit inertem,

Digitized by Google

Solicitis animis onus eximit, addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares; ne non & cantharus, & lanx
Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras eliminet; ut coëat par
Jungaturque pari, Brutum tibi, Septiciumque;
Et nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. Locus est & pluribus umbris.
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus esse velis, rescribe; & rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

AD NUMICIUM.

EPISTOLA VI.

Sapientem nihil admirari præter virtutem.

NIL admirari prope, res est una, Numici,
Solaque, quæ possit facere, & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectant. Quid censes munera terræ?
Quid, maris extremos Arabas ditantis, & Indos?
Ludicra quid, plausus, & amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu credis, & ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto. Pavor est utrique molestus;
Improvisa simul species exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem?
Si, quidquid vidit melius, pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque, & corpore torpet?

Digitized by Google

Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam satis est virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentú, & marmor vetus, æraque, & artes
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude quod spectant oculi te mille loquentem;
Gnavus mane forum, & vespertinus pete tectum;
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus, & (indignum quod sit) pejoribus ortus:
Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet ætas,
Defodiet, condetque nitentia. Quum bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appi,
Ire tamen restat Numa quó devenit, & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis recte vivere? Quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putes, et
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro &
Tertia succedant, & quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
Et genus, & formam regina pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex;
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus,
Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo
Mittam. Post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere, & servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species, & gratia præstat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, lævum

Digitized by Google

Qui fodicet latus, & cogat trans pondera dextram
Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina.
Cui libet is fasces dabit, eripietque curule
Cui volet, importunus, ebur. Frater, pater, adde;
Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
Si, bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
Quo ducit gula; piscemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum, campumque jubebat;
Unus ut è multis, populo spectante, referret
Emtum mulus aprum. Crudi, timidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti: Cærite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore, jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore, jocisque.
Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM.

EPISTOLA VII.

Excusat se Mæcenati quòd ab Urbe absit diutius: tum ejus in se beneficia ita commendat, ut libertatem beneficiis omnibus potiorem esse declaret.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis sanum, recteque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam: dum ficus prima, calorque
Designatorem decorat lictoribus atris;
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet;

Officiosaque sedulitas, & opella forensis
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcet,
Contractusque leget: te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
Non, quo more piris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu quantum vis tolle. Benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono quam si dimittar onustus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus, & stultus donat quæ spernit, & odit.
Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus, & sapiens dignis ait esse paratus,
Nec tamen ignorat quid distent æra lupinis.
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos;
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per angustam tenuis vulpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti; pastaque, rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul: Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
Hac ego si compellar imagine, cuncta resigno;
Nec somnum plebis laudo, satur altilium; nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti; rexque, paterque
Audisti coram, nec verbo parcius absens:
Inspice si possum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus, proles patientis Ulyssei:
Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus spatiis, neque multæ prodigus herbæ;
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent; mihi jam non regia Roma,
Sed

Digitized by Google

Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, & fortis, causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium distare Carinas,
Jam grandis natu, queritur; conspexit, ut aiunt,
Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non lævus jussa Philippi
Accipiebat) abi; quære, & refer unde domo, quis,
Cujus fortunæ; quo sit patre, quoque patrono.
It, redit, & narrat, Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui censu, sine crimine notum,
Et properare loco, & cessare, & quærere, & uti
Gaudentem parvisque sodalibus, & lare certo,
Et ludis, &, post decisa negotia, Campo.
Scitari libet ex ipso quæcunque refers, dic
Ad cœnam veniat. Non sane credere Mena,
Mirari secum tacitus. Quid multa? benigne,
Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus, & te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat, & salvere jubet prior. Ille Philippo
Excusare laborem, & mercenaria vincla,
Quod non mane domum venisset; denique, quod non
Providisset eum. Sic ignovisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Post nonam venies. Nunc i, rem strenuus auge.
Ut ventum ad cœnam est, dicenda, tacenda loquutus,
Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
Mane cliens, & jam certus conviva, jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum, cœlumque Sabinum
Non cessat laudare. Videt, ridetque Philippus;

V

Digitized by Google

Et sibi dum requiem, dum risus undique quærit;
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus, ultra
Quam satis est, morer, ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos, & vineta crepat mera; præparat ulmos,
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita seges, bos est enectus arando,
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit scabrum, intonsumque Philippus;
Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
Esse mihi. Pol, me miserum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen:
Quod te per Genium, dextramque, Deosque Penates,
Obsecro, & obtestor, vitæ me redde priori.
Qui semel aspexit quantum dimissa petitis
Præstent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo, ac pede, verum est.

************ ************

AD CELSUM ALBINOVANUM.

EPISTOLA VIII.

Se neque corpore, neque animo valere; Celso secundam fortunam modeste ferendam esse.

CELSO gaudere, & bene rem gerere Albinovano,
Musa rogata refer, comiti, scribæque Neronis.
Si quæret quid agam, dic, multa & pulchra minantem,

Digitized by Google

Vivere nec recte, nec suaviter. Haud quia grando
Contuderit vites, oleamque momorderit æstus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis;
Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum:
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno;
Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore credam;
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat, & se;
Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, recte: primum, gaudere, subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM TIBERIUM NERONEM.

EPISTOLA IX.

Septimium ei commendat.

SEPTIMIUS, Claudi, nimirũ intelligit unus,
Quanti me facias. Nam quum rogat, & prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare, & tradere coner
Dignum mente, domoque legentis honesta Neronis:
Munere quum fungi propioris censet amici,
Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede, bonumque.

Digitized by Google

AD FUSCUM ARISTIUM.

EPISTOLA X.

Rusticam vitam præ urbanâ laudat, ut naturæ magis consentaneam, & magis amicam libertati.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores; hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at cetera pene gemelli.
Fraternis animis quidquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter, vetuli, notique columbi.
Tu nidum servas, ego laudo ruris amœni
Rivos, & musco circumlita saxa, nemusque.
Quid quæris? vivo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis rumore secundo.
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso;
Pane egeo jam mellitis potiore placentis.
Vivere Naturæ si convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda est area primum,
Novistine locum potiorem rure beato?
Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem canis, & momenta leonis,
Quum semel accepit solem furibundus acutum?
Est ubi divellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet, aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur sylva columnas,
Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expelles furca, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,

Digitized by Google

Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges, & Regum vita præcurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frænumque recepit;
Sed postquam victor victo discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehit improbus, atque
Serviet æternum, quia parvo nesciat uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
Lætus sorte tua vives sapienter, Aristi;
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat, aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
Hæc tibi dictabam fanum post putre Vacunæ,
Excepto quod non simul esses, cetera lætus.

AD BULLATIUM.

EPISTOLA XI.

Ex Asiâ, quò bellorum civilium tædio profectus fuerat, Romam revocare conatus, monet animi ægritudinem non peregrinationibus, sed rectâ animi compositione levari.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?

Digitized by Google

Quid concinna Samos, quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? majora, minorane
fama?
Cunctane præ Campo, & Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid sit? Gabiis desertior, atque
Fidenis vicus; tamen illic vivere vellem;
Oblitusque meorum, obliviscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre, lutoque
Aspersus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos & balnea laudat,
Ut fortunatam plene præstantia vitam.
Nec, si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulchra facit, quod
Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens:
Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum;
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. Nam si ratio, & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: navibus, atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
Est Ulubris, animus si te non deficit æquus.

Digitized by Google

****

AD ICCIUM.

EPISTOLA XII.

Hominis parsimoniam dum laudat, festivè deridet: tradit ei Grosphum, ac de Romanis rebus pauca subjicit.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non est ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas:
Pauper enim non est rerum cui suppetit usus.
Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio positorum abstemius, herbis
Vivis, & urtica, sic vives protinus ut te
Confestim liquidus fortunæ rivus inauret;
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur si Democriti pecus edit agellos,
Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox:
Quum tu inter scabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvi sapias, & adhuc sublimia cures?
Quæ mare compescant causæ, quid temperet annum;
Stellæ sponte sua, jussæne vagentur, & errent;
Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem;
Quid velit, & possit rerum concordia discors;
Empedocleum, an Stertinium deliret acumen.
Verum seu pisces, seu porrum, & cæpe trucidas,
Utere Pompeio Grospho; & si quid petet, ultro
Defer. Nil Grosphus nisi verum orabit, & æquum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.

Digitized by Google

Ne tamen ignores quo sit Romana loco res,
Cantaber, Agrippæ, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit. Jus, imperiumque Phraates
Cæsaris accepit genibus minor. Aurea fruges
Italiæ pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM.

EPISTOLA XIII.

Monet ut suos Augusto libros loco, & decenter offerat.

UT proficiscentem docui te sæpe, diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes opera vehemente minister.
Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ,
Abjicito potius, quam quo perferre juberis
Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut vinosa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ;
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos, auresque morari
Cæsaris. Oratus multa prece, nitere. Porro
Vade, vale, cave ne titubes, mandataque frangas.

**************:************

AD VILLICUM SUUM.

EPISTOLA XIV.

Ejus levitatem coarguit, rusticam vitam, quam optaverat, fastidientis, & urbanæ desiderio æstuantis.

VILLICE sylvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres,
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; & melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas, & cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter, tamen istuc mens, animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis, in urbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique:
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas;
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me constare mihi scis, & discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur; eo disconvenit inter
Meque, & te: nam quæ deserta, & inhospita tesqua
Credis, amœna vocat, mecum qui sentit; & odit,
Quæ tu pulchra vocas. Fornix tibi, & uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video; & quod
Angulus iste feret piper, & thus, ocius uva;
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus

Digitized by Google

Ad strepitum salias terræ gravis: & tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, & strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ, nitidique capilli;
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, & prope rivum somnus in herba.
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro, morsuque venenat:
Rident vicini glebas, & saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis,
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
Lignorum, & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

AD CAIUM NUMONIUM VALAM.

EPISTOLA XV.

Veliam aut Salernum ad balneas profecturus, de locorum salubritate ac deliciis quærit.

QUÆ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. Sane myrteta relinqui,
Dictaque cessantem nervis elidere morbum

Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris,
Qui caput, & stomachum supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus est, & diversoria nota
Præter agendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Baïas, læva stomachosus habena
Dicet eques: sed equis frænato est auris in ore)
Major utrum populum frumenti copia pascat;
Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
Dulcis aquæ. Nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo possum quidvis perferre, patique;
Ad mare quum veni, generosum, & lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
In venas,animumque meum; quod verba ministret;
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis pisces, & echinos æquora celent;
Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Mænius, ut rebus maternis, atque paternis
Fortiter absumtis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret,
Impransus non qui civem dignosceret hoste;
Quælibet in quemvis opprobria figere sævus;
Pernicies, & tempestas, barathrumque macelli,
Quidquid quæsierat, ventri donaret avaro.
Hic ubi nequitiæ fautoribus, & timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi,
Vilis & agninæ, tribus ursis quod satis esset;
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos corrector Bestius. Idem
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum, & cinerem: Non hercule miror,
Aiebat, si qui comedunt bona, quum sit obeso

Digitized by Google

Nil melius turdo, vulva nil pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum. Nam tuta,& parvula laudo,
Quum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit, & unctius,idem
Vos sapere, & solos aio bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINTIUM.

EPISTOLA XVI.

Villæ suæ formam, situm, commoda Quintio describit: tum rectè factorum conscientiâ probitatem, probitate libertatem constare admonet.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quinti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ;
Pomisne, an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle, sed ut veniens dextrum latus aspiciat sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid si rubicunda benigne
Corna vepres, & pruna ferant; si quercus, & ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum,
Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium sapiente, bonoque beatum:

Digitized by Google

Neu, si te populus sanum, recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata, marique
Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:
[Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit & tibi, & Urbi,
Jupiter:] Augusti laudes agnoscere possis.
Quum pateris sapiens, emendatusque vocari,
Respondesne tuo dic, sodes, nomine? nempe
Vir bonus, & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet, ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum,
Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem, nisi mendosum, & medicandum? vir bonus est quis?
Qui consulta Patrum, qui leges, juraque servat;
Quo multæ, magnæque secantur judice lites;
Quo res sponsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: Habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi, non pasces in cruce corvos.
Sum bonus, & frugi. Renuit, negitatque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
Damnum est, non facinus, pacto mihi lenius isto.

Digitized by Google

Vir bonus, omne forum quem ſpectat, & omne
tribunal,
Quandocunqne Deos vel porco, vel bove placat:
Jane pater, clare, clare quum dixit, Apollo:
Labra movet, metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da juſto ſanctoque videri;
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem!
Quî melior ſervo, quî liberior ſit avarus,
In triviis fixum quum ſe demittit ob aſſem,
Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat, & obruitur re.
Vendere quum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter. Sine paſcat durus, aretque;
Naviget ac mediis hyemet mercator in undis;
Annonæ proſit, portet frumenta, penuſque.
Vir bonus, & ſapiens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus,
rem,
Lectos, argentum; tollas licet. In manicis, &
Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimulatque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, moriar: mors ultima linea rerum eſt.

AD SCÆVAM.

EPISTOLA XVII.

Actuoſam vitam inerti ac privatæ anteponendam, laudabile eſſe principum gratiam demereri, eorum tamen liberalitatem cautè ac prudenter eſſe ſolicitandam.

QUAMVIS, Scæva, ſatis per te tibi conſulis,
& ſcis

Digitized by Google

Quo tandem pacto deceat majoribus uti,
Disce, docendus adhuc quae censet amiculus, ut si
Caecus iter monstrare velit. Tamen aspice si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, & primam somnus in horam
Delectat, si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si laedit caupona, Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
Nec vixit male, qui natus, moriensque fefellit.
Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes, & facta, doce; vel, junior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipse mihi, populo tu. Rectius hoc, &
Splendidius multo est, equus ut me portet, alat rex,
Officium facio. Tu poscis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,
Tentantem majora, fere praesentibus aequum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque:
Alter Mileti textam cane pejus, & angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
Retuleris pannum. Refer, & sine vivat ineptus.
Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,
Attingit solium Jovis, & coelestia tentat.
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit qui timuit ne non succederet: esto:
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui

Hic est, aut nusquam, quod quærimus. Hic onus horret,
Ut parvis animis, & parvo corpore majus;
Hic subit, & perfert. Aut virtus nomen inane est,
Aut decus, & pretium recte petit experiens vir.
Coram rege sua de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent. Distat, sumasne pudenter,
An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
Qui dicit, clamat; victum date. Succinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ minus & minus, invidiæque.
Brundusium comes, aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & imbres,
Aut cistam effractam, aut subducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam,
Sæpe periscelidem raptam sibi flentis; uti mox
Nulla fides damnis, verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma; per sanctum juratus dicat Osirin,
Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM.

EPISTOLA XVIII.

De colendâ principum amicitiâ fusè disputat; tum de comparandâ animi tranquillitate pauca subjungit.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,

Digitized by Google

Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit, atque
Discolor, infido scurræ distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque,
Commendat quæ se tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, & utrinque reductũ.
Alter, in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum sævo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixator de lana sæpe caprina
Propugnat, nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides, & vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Dolichos plus:
Brundusium Minuci melius via ducat, an Appi.
Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem supra vires & vestit, & ungit;
Quem tenet argenti sitis importuna, famesque;
Quem paupertatis pudor, & fuga; dives amicus,
Sæpe decem vitiis instructior, odit, & horret:
Aut, si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam se sapere, & virtutibus esse priorem
Vult; & ait prope vera: Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes, tibi parvula res est.
Arcta decet sanum comitem toga, desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa. Beatus enim jam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, & spes;
Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
Officium; nummos alienos pascet; ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam,

Commissumque teges, & vino tortus, & ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes;
Nec, quum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis, atque
Zethi, dissiluit; donec suspecta severo
Conticuit lyra. Fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion, tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
Æoliis onerata plagis jumenta, canesque,
Surge, & inhumanæ senium depone Camœnæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta:
Romanis solenne viris opus, utile famæ,
Vitæque, & membris; præsertim quum valeas, &
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet. Scis quo clamore coronæ
Prœlia sustentes campestria. Denique sævam
Militiam puer, & Cantabrica bella tulisti,
Sub duce qui templis Parthorum signa refigit
Nunc; & si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcusabilis abstes,
Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus; Actia pugna,
Te duce, per pueros hostili more refertur;
Adversarius est frater; lacus, Adria; donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
Percontatorem fugito, nam garrulus idem est;
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures,
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici;
Ne dominus pueri pulchri, caræve puellæ

Digitized by Google

Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. Ergo
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri:
At penitus notum, si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem præsidio: qui
Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet;
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi;
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi;
Potores liquidi media de luce Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme supercilio nubem. Plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter ævum,
Ne te semper inops agitet, vexetque cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes.
Virtutem doctrina paret, Naturane donet;
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum;
Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, & fallentis semita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
Sit mihi quod nunc est, etiam minus; & mihi vivam
Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî:
Sit bona librorum, & provisæ frugis in annum

Copia, ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Hæc satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
Det vitam, det opes, animũ mihi ego ipse parabo.

AD C. CILNIUM MÆCENATEM.

EPISTOLA XIX.

Quorumdam qui se ipsum imitarentur, fatuitatem; qui criminarentur, invidiam coarguit.

PRISCO si credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris, Faunisque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus;
Ennius ipse pater nunquam, nisi potus, ad arma
Prosiluit dicenda. Forum, putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis.
Hoc simul edixi, non cessavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
Exiguæque togæ simulet textore Catonem,
Virtutemne repræsentet, moresque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
O imitatores, servum pecus, ut mihi bilem,
Ut mihi sæpe jocum vestri movere tumultus!
Libera per vacuum posui vestigia princeps;
Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus Iambos
Ostendi Latio, numeros, animosque sequutus

Digitized by Google

Archilochi, non res & agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem:
Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
Temperat Alcæus; sed rebus, & ordine dispar,
Nec socerum quærit quem versibus oblinat atris,
Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet, ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum, & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor, & ultor,
Grammaticas ambire tribus, & pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
Si dixi: Rides, ait; & Jovis auribus ista
Servas. Fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
Formido; &, luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo; & diludia posco.
Ludus enim trepidum genuit certamen, & iram;
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

EPISTOLA XX.

Erumpere gestientem retinere frustra conatus, quid molestiæ exsorbendum sit monet, ac nonnulla de se posteritati nuntianda mandat.

VERTUMNUM, Janumque, liber, spectare videris;

Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices, ubi quis te læserit. Et scis
In breve te cogi, plenus quum languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus; ut ille
Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. Quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admoverit aures,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendisse loquêris,
Ut quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis Urbis belli placuisse domique;
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum;
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos sciat implevisse decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Finis primi Epistolarum Libri.

Digitized by Google

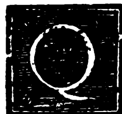

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM.
EPISTOLA I.

Amplissimis eum laudibus demeretur; tum de Poësi, unde cœperit, ut judicanda sit, & ornanda, variè disserit.

UUM tot sustineas, & tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.

Digitized by Google

Romulus, & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt,
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo qui prægravat artes
Infra se positas; exstinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus sapiens, & justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione, modoque
Æstimat; &, nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit, & odit;
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte loquutas.
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loquamur.
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunæ: pingimus, atque
Psallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, vetereisque referri debet? an inter
Viles, atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno;
Inter quos referendus erit? veteresne probosque?

An

Digitized by Google

An quos & præsens, & postera respuat ætas?
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello, & demo unum, demo & item unum:
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, & sapiens, & fortis, & alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur
Quo promissa cadant, & somnia Pythagorea.
Nævius in manibus non est? non mentibus hæret
Pene recens? adeo sanctum est vetus omne poëma!
Ambigitur quoties uter utro sit prior: aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti;
Dicitur Afranî toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos, numeratque poëtas
Ad nostrum tempus, Livî scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt, est ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat.
Si quædam nimis antique, si pleraque dure
Dicere cedit eos, ignave multa, fatetur;
Et sapit, & mecum facit, & Jove judicat æquo.
Non equidem insector, delendaque carmina Livî
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare; sed emendata videri,
Pulchraque, & exactis minimum distantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo concinnior unus, & alter,
Injuste totum ducit, venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse

Digitized by Google

Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem, & præmia posci.
Recte necne crocum, floresque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti pene patres, ea quum reprehendere coner,
Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbi didicere, senes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favet, plauditque sepultis;
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Græcis novitas invisa fuisset
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum;
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit;
Suspendit picta vultum, mentemque tabella;
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis;
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit, & solenne reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura;
Cautos nominibus certis expendere nummos,
Majores audire; minori dicere per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi studio. Pueri, patresque severi
Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.

Digitized by Google

Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior; & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet; abrotonū ægro
Non audet, nisi qui didicit, dare; quod medicorum est,
Promittunt medici; tractant fabrilia fabri;
Scribimus indocti, doctique poëmata passim.
Hic error tamen, & levis hæc insania quantas
Virtutes habeat, sic collige. Vatis avarus
Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet;
Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis, & pane secundo.
Militiæ quanquam piger & malus, utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri, balbumque poëta figurat;
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Recte facta refert; orientia tempora notis
Instruit exemplis; inopem solatur, & ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia numina sentit;
Cœlestes implorat aquas docta prece blandus;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum
Carmine Di superi placantur, carmine Manes.
Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, & pueris, & conjuge fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
Floribus, & vino Genium memorem brevis ævi.
Fescennina per hunc invecta licentia morem

Digitized by Google

Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter, donec jam sævus apertam
In rabiem cœpit verti jocus, & per honestas
Ire domos impune minax. Doluere cruento
Dente lacessiti; fuit intactis quoque cura
Conditione super communi; quin etiam lex,
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquã
Describi. Vertere modum, formidine fustis,
Ad benedicendum, delectandumque reducti.
Græcia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agresti Latio, sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
Munditiæ pepulere; sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et post Punica bella quietus, quærere cœpit
Quid Sophocles, & Thespis, & Æschylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem digne si vertere posset;
Et placuit sibi, natura sublimis, & acer.
Nam spirat tragicum satis, & feliciter audet;
Sed turpem putat inscite, metuitque lituram.
Creditur, è medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. Adspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti, lenonis ut insidiosi;
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
Quam non adstricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummũ in loculos demittere, post hoc
Securus, cadat, an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarũ
Subruit, aut reficit! Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.

Digitized by Google

Sæpe etiam audacem fugat hoc, terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, stolidique, & depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana.
Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis.
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus, seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora;
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo. Nam quæ pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum,
Tanto cum strepitu ludi spectantur, & artes,
Divitiæque peregrinæ, quibus oblitus actor
Quum stetit in scena, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
Quum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus; & modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, & his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam impende brevem; si munus Apolline dignum

Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sæpe poëtæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
Solicito damus, aut fesso; quum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
Quum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poëmata filo;
Quum speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Æditus habeat belli spectata, domique
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chærilus, incultis qui versibus, & male natis
Retulit acceptos, regale numisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam, labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra,
Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros, & ad hæc Musarum dona vocares,
Bœotûm in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variusque poëtæ.
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus, mores, animique virorum
Clarorum apparent: nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere gestas;
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
Montibus impositas, & Barbara regna, tuisque

Digitized by Google

Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te principe Romam;
Si, quantum cuperem, possem quoque. Sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, vires quam ferre recusent.
Sedulitas autem, stulte quem diligit, urget;
Præcipue quum se numeris commendat, & arte.
Discit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quam quod probat, & veneratur.
Nil moror officium quod me gravat; ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus opto;
Ne rubeam pingui donatus munere, & unà
Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

****

AD JULIUM FLORUM.

EPISTOLA II.

Excusando se, quòd nihil ad illum scripserit, meliùs esse declarat vitam quàm versus componere.

FLORE, bono, claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere, natum
Tibure vel Gabiis; & tecum sic agat: Hic &
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos,
Fiet, eritque tuus nummorum millibus octo.
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet; argilla quidvis imitaberis uda.

Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla, meo sum pauper in ære.
Nemo hoc mangonũ faceret tibi. Non temere à me
Quivis ferret idem. Semel hic cessavit, &, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te si fuga lædat:
Ille ferat pretium, pœnæ securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum, dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum, ne mea sævus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat; post hoc vehemens lupus, & sibi & hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
Accipit & bis dena super sestertia nummûm.
Forte sub hoc tempus castellum evertere Prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem.
I, bone, quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia. Quid stas?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus: Ibit,
Ibit eo quo vis, zonam qui perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri,
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ,
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque

Atque inter sylvas Academi quærere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato,
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris, & fundi, paupertas impulit audax
Ut versus facerem. Sed, quod non desit, habentem,
Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata. Quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur, amantque:
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis;
Ille, Bioneis sermonibus, & sale nigro.
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id sane est invisum, acidumque duobus.
Præter cetera, me Romæne poëmata censes
Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; visendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. Verum
Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis, gerulisque redemtor;
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum;
Tristia robustis luctantur funera plaustris;
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbes
Rite cliens Bacchi somno gaudentis, & umbra;

Digitized by Google

Tu me inter strepitus nocturnos, atque diurnos
Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi qui vacuas desumsit Athenas,
Ut studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris, & curis, statua taciturnior exit
Plerumque, & risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempestatibus Urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?
Frater erat Romæ consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores;
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos, mirabile visu!
Cælatumque novem Musis opus. Aspice primum;
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
spectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam (si forte vacas) sequere, & procul audi
Quid ferat, & quare sibi nectat uterque coronam.
Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcæus puncto illius; ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, & optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi suffragia capto:
Idem, finitis studiis, & mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, & se venerantur, & ultro,
Si taceas, laudant quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ.
Obscurata diu populo bonus eruet, atque

Digitized by Google

Proferet in lucem speciosa vocabula rerum ;
Quæ priscis memorata Catonibus, atque Cethegis,
Nunc situs informis premit & deserta vetustas.
Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.
Vehemens, & liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.
Luxuriantia compescet ; nimis aspera sano
Levabit cultu, virtute carentia tollet ;
Ludentis speciem dabit, & torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur.
Prætulerim scriptor delirus, inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam sapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argus,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus sessor, plausorque theatro,
Cetera qui vitæ servaret munia recto
More ; bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem ; posset qui ignoscere servis ;
Et signo læso non insanire lagenæ ;
Posset qui rupem, & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus, curisque refectus,
Expulit helleboro morbum, bilemque meraco,
Et redit ad sese : Pol, me occidistis, amici,
Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratissimus error.
Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum ;
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numerosque, modosque ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor :
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis ; quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes ?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
Rem Dii donarint, illi decedere pravam

Stultitiam; & quum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen utêris monitoribus iisdem?
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum, timidumque minus, tu nempe ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno.
Si proprium est quod quis libra mercatus & ære est,
Quædam, si credis consultis, mancipat usus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus Orbi,
Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturas,
Te dominum sentit: das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti. Nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
Aut etiam supra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam Veientis & arvi,
Emtum cœnat olus, quamvis aliter putat; emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis
Limitibus vicina refigit jurgia: tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema,
Permutet dominos, & cedat in altera jura.
Sed quia perpetuus nulli datur usus, & heres
Heredem alterius, velut unda supervenit undam,
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant, est qui non curet habere.
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi,
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives, & importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Sylvestrem flammis, & ferro, mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,

Digitized by Google

Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
Utar, & è modico, quantum res poscet, acervo
Tollam; nec metuam quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit; & tamen idem
Scire volam quantum simplex, hilarisque nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sum-
tum
Invitus facias, neque plura parare labores;
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus, olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul absit: ego,utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus, & idem.
Non tumidis agimur velis aquilone secundo;
Non tamen adversis ætatem ducimus austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus, abi. Quid? cetera jam simul isto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures, portentaque Thessala rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior, & melior fis accedente senecta?
Quid te exemta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti;
Tempus abire tibi est, potum ne largius æquo
Rideat, & pulset lasciva decentius ætas.

EPISTOLARUM FINIS.

Q. HORATII FLACCI
DE
ARTE POETICA,
LIBER, SEU EPISTOLA.

AD PISONES, PATREM ET FILIOS.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas,
Undique collatis membris; aut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne,
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ

Digitized by Google

Fingentur species, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus, atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
Scimus, & hanc veniam petimusque, damusque vicissim.
Sed non ut placidis coëant immitia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.

Inceptis gravibus plerumque & magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus, & alter
Assuitur pannus; quum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus; & fortasse cupressum
Scis simulare. Quid hoc? si fractis enatat exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui, currente rota cur urceus exit?
Denique sit quodvis, simplex duntaxat, & unum.
Maxima pars vatum, pater, & juvenes patre digni,
Decipimur specie recti Brevis esse laboro,
Obscurus fio; sectantem lenia, nervi
Deficiunt animique. Professus grandia, turget:
Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum faber imus & ungues
Exprimet, & molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet. Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiem vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit, & venus, aut ego fallor,

Digitized by Google

Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, & præsens in tempus omittat.

In verbis etiam tenuis, cautusque serendis,
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia sumta pudenter.
Et nova, factaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadent, parce detorta. Quid autem
Cæcilio, Plautoque dabit Romanus ademtum
Virgilio, Varioque? Ego, cur acquirere pauca
Si possum, invideor, quum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum
Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit,
Signatum præsente nota procudere nummum.
Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt; ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque:
Debemur morti nos, nostraque, sive receptus
Terra Neptunus classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisve diu palus, aptaque remis,
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt;
Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax.
Multa renascentur quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

Res gestæ Regumque, ducumque, & tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.

Versibus impariter junctis querimonia primum

Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, & adhuc sub judice lis est.

Archilochum proprio rabies armavit ïambo.
Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, & populares
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.

Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
Et juvenum curas, & libera vina referre.

Descriptas servare vices, operumque colores,
Cur ego, si nequeo, ignoroque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?

Versibus exponi tragicis res comica non vult;
Indignatur item privatis ac prope socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decentem.
Interdum tamen & vocem Comœdia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
Telephus, & Peleus, quum pauper & exul uterque,
Projicit ampullas, & sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poëmata, dulcia sunto;
Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent
Humani vultus, Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi, tua tunc me infortunia lædent.
Telephe, vel Peleu, male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœstum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
Format enim Natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram;

Digitized by Google

Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit;
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
Intererit multum divusne loquatur an heros:
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatorne vagus, cultorve virentis agelli:
Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.

Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
Scriptor. Honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, invictaque; flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

Si quid inexpertum scenæ committis, & audes
Personam formare novam, servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere, tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota, indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem, patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres; nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem referre pudor vetet, aut operis lex.

Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
Dic mihi, Musa, virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,

Digitized by Google

Antiphatem, Scyllamque, & cum Cyclope Charybdin.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat, & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit; & quæ
Desp[e]rat tractata nitescere posse, relinquit;
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.

Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulæa manentis, & usque
Sessuri, donec cantor, vos plaudite, dicat:
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor, maturis dandus & annis.
Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper;
Utilium tardus provisor, prodigus æris;
Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix.
Conversis studiis, ætas animusque virilis
Quærit opes, & amicitias, inservit honori:
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda, vel quod
Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti;
Vel quod res omnes timide, gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor, castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles,
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.

Digitized by Google

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
Digna geri, promes in scenam; multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens,
Ne pueros coram populo Medea trucidet,
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus,
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Neve minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.
Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit; nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes chorus officiumque virile
Defendat, neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat, & hæreat apte.
Ille bonis faveatque, & consilietur amice;
Et regat iratos, & amet pacare tumentes:
Ille dapes laudet mensæ brevis, ille salubrem
Justitiam, legesque, & apertis otia portis:
Ille tegat commissa, Deosque precetur, & oret
Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Tibia non, ut nunc, orichalco juncta, tubæque
Æmula, sed tenuis, simplexque, foramine pauco
Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusque, verecundusque coibat.
Postquam cœpit agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus,
Accessit numerisque, modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,
Rusticus, urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscæ motumque, & luxuriem addidit arti

Digitized by Google

Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem:
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps;
Utiliumque sagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
Incolumi gravitate jocum tentavit; eo quod
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, & potus, & exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
Ne, quicunque Deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper & ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes & inania captet:
Effutire leves indigna Tragœdia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.

Non ego inornata, & dominantia nomina solum,
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo;
Nec sic enitar tragico differre colore,
Ut nihil intersit Davusne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum;
An custos famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
Speret idem; sudet multum, frustraque laboret
Ausus idem: tantum series, juncturaque pollet!
Tantum de medio sumtis accedit honoris!

Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne, velut innati triviis, ac pene forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut immunda crepent, ignominiosaque dicta.
Offenduntur enim quibus est equus, & pater, & res:
Nec, si quid fricti ciceris probat & nucis emtor,

Digitized by Google

Æquis accipiant animis, donentve corona.

Syllaba longa brevi subjecta, vocatur Iambus,
Pes citus; unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen Iambeis, quum senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi. Non ita pridem,
Tardior ut paulo, graviorque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in jura paterna recepit
Commodus, & patiens; non ut de sede secunda
Cederet, aut quarta socialiter. Hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In scenam missus magno cum pondere versus,
Aut operæ nimium celeris, curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex;
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea, tutus, & intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos & numeros, &
Laudavere sales, nimium patienter utrosque,
Non dicam stulte, mirati; si modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis,
Qui canerent, agerentque peruncti fæcibus ora.
Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ
Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Successit vetus his Comœdia, non sine multa
Laude, sed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. Lex est accepta, chorusque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtæ;

Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta;
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clarisve potentius armis,
Quam lingua, Latium, si non offenderet unumquemque poëtarum limæ labor, & mora. Vos, ô
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coërcuit, atque
Præsectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam; secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium, nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. O ego lævus,
Qui purgor bilem verni sub temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata. Verum
Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi.
Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:
Unde parentur opes, quid alat, formetque poëtam:
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte, sapere est & principium, & fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ,
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat, & quid amicis;
Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes;
Quod sit conscripti, quod judicis officium; quæ
Partes in bellum missi ducis; ille profecto
Reddere personæ scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitæ, morumque jubebo
Doctum imitatorem, & vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis, morataque recte
Fabula, nullius veneris, sine pondere & arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum, nugæque canoræ.

Digitized by Google

Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, si de quincunce remota est
Uncia, quid superet? Poterat dixisse, triens. Eu,
Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit?
Semis. An, hæc animos ærugo, & cura peculî
Quum semel imbuerit, speremus carmina fingi
Posse linenda cedro, & levi servanda cupresso?

Aut prodesse volunt, aut delectare poëtæ,
Aut simul & jucunda, & idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
Ne, quodcunque volet, poscat sibi fabula credi;
Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret æra liber Sosiis; hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen quibus ignovisse velimus.
Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus,
& mens,
Poscentique gravem persæpe remittit acutum;
Nec semper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum, ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo est?
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Chœrilus ille,
Quem

Digitized by Google

Quem bis terve bonum, cum risu miror; & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum operi longo fas est obrepere somnum.

Ut pictura, poësis: erit quæ, si propius stes,
Te capiat magis; & quædam, si longius abstes.
Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium, & tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus;
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse poëtis
Non homines, non Dî, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, & Sardo cum melle papaver,
Offendunt, poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum, inventumque poëma juvandis,
Si paulum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;
Indoctusque pilæ, discive, trochive, quiescit,
Ne spissæ risum tollant impune coronæ:
Qui nescit, versus tamen audet fingere: quidni?
Liber, & ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum; vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita facies dicesve Minerva:
Id tibi judicium est, ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris, in Metiî descendat judicis aures,
Et patris, & nostras; nonumque prematur in annum.
Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris: nescit vox missa reverti.

Sylvestres homines sacer interpresque Deorum,
Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus,

Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus & Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. Fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago, dare jura maritis;
Oppida moliri, leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit. Dictæ per carmina sortes;
Et vitæ monstrata via est; & gratia regum
Pieriis tentata modis; ludusque repertus,
Et longorum operum finis; ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, & cantor Apollo.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est: ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid possit video ingenium. Alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sudavit, & alsit;
Abstinuit Venere & vino. Qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nec satis est dixisse, ego mira poëmata pango;
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
Et, quod non didici, sane nescire fateri.

Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Si vero est unctum recte qui ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum, mirabor si sciet inter-
noscere mendacem, verumque beatus amicum.
Tu, seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus factos tibi ducere plenum

Digitized by Google

Lætitiæ. Clamabit enim, Pulchre, Bene, Recte,
Palleſcet; ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem; ſaliet, tundet pede terram,
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant
An ſit amicitia dignus. Si carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares: Corrige, ſodes,
Hoc, aiebat, & hoc. Melius te poſſe negares,
Bis terque expertum fruſtra? delere jubebat,
Et male formatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere malles,
Nullum ultra verbum, aut operam ſumebat inanem,
Quin ſine rivali teque & tua ſolus amares.
Vir bonus, & prudens verſus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Tranſverſo calamo ſignum, ambitioſa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit;
Fiet Ariſtarchus, nec dicet: Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hæ nugæ ſeria ducent
In mala, deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Ut, mala quem ſcabies, aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Veſanum tetigiſſe timent, fugiuntque poëtam,
Qui ſapiunt; agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic, dum ſublimes verſus ructatur, & errat,
Si veluti merulis intentus decidit anceps
In puteum, foveamve: licet, ſuccurrite, longum
Clamet, io, cives; non ſit qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, & demittere funem,
Qui ſcis an prudens huc ſe projecerit? atque
Servari nolit? dicam, Siculique poëtæ
Narrabo interitum: Deus immortalis haberi

Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit. Sit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet versus cur dictitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus. Certe furit, ac velut ursus,
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum, doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo;
Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

Finis Carminum Quinti Horatii Flacci.

Digitized by Google

IN LUDOS SECULARES
POLYMETRUM
SATURNIUM.

PROLOGUS.

Proposità argumenti dignitate, Poëta animos ad audiendum comparat.

ODI *profanum vulgus, & arceo.*
Favete linguis: carminà non priùs
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus, puerisque canto.

ALTERA PARS.

HYMNUS AD APOLLINEM.

Rogat Apollinem Chorus uterque, ut seculare carmen probet ac tueatur.

DIVE, *quem proles Niobæa magnæ*
Vindicem linguæ, Tytiosque raptor
Sensit, & Troja propè victor alta
Phthius Achilles,

Digitized by Google

Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamquam Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremendâ
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit latè, posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non inclusus equo Minervæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam;

Sed palam captis gravis, heu nefas heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:

Ni tuis victus Venerisque gratæ
Vocibus Divûm pater adnuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.

Doctor Argeæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camœnæ,
Levis Agyieu.

Digitized by Google

****

PARS TERTIA.

Hortantur se mutuò pueri ac puellæ ad celebrandas Apollinis ac Dianæ laudes.

CHORUS PUERORUM.

DIANAM *teneræ dicite virgines.*

CHORUS PUELLARUM.

Intonsum, pueri, dicite Cynthium.

UTERQUE CHORUS.

Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.

CHORUS PUERORUM.

Vos lætam fluviis, & nemorum comâ,
Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Sylvis, aut viridis Gragi.

CHORUS PUELLARUM.

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetrâ
Fraternâque humerum lyrâ.

CHORUS PUERORUM.

Hæc bellum lacrymosum,

Digitized by Google

CHORUS PUELLARUM.

hic miseram famem,
Pestemque

UTERQUE CHORUS.

à populo & principe Cæsare in
Persas atque Britannos
Vestrâ motus aget prece.

PARS QUARTA.

PÆAN

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Preces pro imperii & imperatoris incolumitate.

UTERQUE CHORUS.

PHŒBE, *Sylvarumque potens Diana,*
Lucidum cœli decus, ò colendi
Semper & culti, date quæ precamur
Tempore sacro:
Quo Sibyllini monuere versus
Virgines lectas puerosque castos
Dîs, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

CHORUS PUERORUM.

Alme sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliusque & idem
Nasceris, possis nihil urbe Româ
Visere majus.

CHORUS

Digitized by Google

CHORUS PUELLARUM.

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genetyllis:
Diva, producas sobolem; patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Feminis, prolisque novæ feraci
Lege marita.

UTERQUE CHORUS.

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro totiesque gratâ
Nocte frequentes.
Vosque veraces cecinisse Parcæ
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecorisque Tellus
Spiceâ donet Cererem coronâ:
Nutriant fetus & aquæ salubres
Et Jovis auræ.

CHORUS PUERORUM.

Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros, Apollo.

CHORUS PUELLARUM.

Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.

UTERQUE CHORUS.

Roma si vestrum est opus, Iliæque

Litus Etruscum tenuere turmæ,
Jussa pars mutare Lares & urbem
Sospite cursu:
Cui per ardentem sine fraude Trojam
Castus Æneas patriæ superstes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:
Dî, probos mores docili juventæ;
Dî, senectuti placidæ quietem;
Romulæ genti date remque prolem-
que & decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis,
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis;
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.
Jam mari terrâque manus potentes
Medus, Albanasque timet secures:
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper & Indi.
Jam Fides, & Pax, & Honos, Pudorque
Priscus, & neglecta redire Virtus
Audet; adparetque beata pleno
Copia cornu.

CHORUS PUERORUM.

Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptusque novem Camenis,
Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus.
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam Latiumque felix
Alterum in lustrum meliusque semper
Proroget ævum.

CHORUS PUELLARUM.

Quæque Aventinum tenet Algidumque

Digitized by Google

Quindecim Diana preces virorum
Curet; & votis puerorum amicas
Adplicet aures.

UTERQUE CHORUS.

Hæc Jovem sentire Deosque cunctos.
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi chorus & Dianæ
Dicere laudes.

****

EPILOGUS,

AD PUEROS AC PUELLAS.

Admonet poëta ut superiora carmina ritè recitent.

SPIRITUM *Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas & cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum;
Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.
Nupta jam dices: ego Dîs amicum,
Seculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horatî.

Digitized by Google

INDEX
IN
HORATII CARMINA,
Secundùm litterarum seriem digestus.

A.

B.

C.

Digitized by Google

D.

E.

F.

H.

Digitized by Google

I. J.

L.

Digitized by Google

M.

N.

Digitized by Google

O.

P.

Digitized by Google

Q.

Digitized by Google

R.

S.

T.

V. U.

Digitized by Google

Finis indicis Alphabetici.

Typis viduæ DELATOUR.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

1771

85.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google